

„A Természet útjain – természetes neveléssel”

**A Nagykovácsi Kispatak Óvoda
helyi pedagógiai programja**

Nagykovácsi, 2025.

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezető gondolatok	4
Az óvoda specifikumai	5
Az intézmény adatai	6
1. Az óvoda bemutatása	7
1.1. Tárgyi feltételeink	7
1.2 Személyi feltételeink	7
2. Óvodai nevelésünk alapelvei, célkitűzései	8
2.1 Gyerekkép (A patak)	8
2.2 A családkról, szülőkről, együttműködésről (A forrás)	8
2.3 Az óvodapedagógusról és a „segítőkről” (A meder)	8
2.4 Óvodakép (A táj)	9
2.5 A nevelés célja (A folyó)	9
A cél elérését segítő alapelveink	10
3. Az óvodai nevelés feladatai	11
3.1 Alapfeladatunk	11
3.2 Általános feladataink	11
3.3 Az egészséges életmód alakítása	11
3.4 Az érzelmi, erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	12
3.6 Az anyanyelvi, nevelés megvalósítása	14
3.7 Gyógypedagógus vagy fejlesztőpedagógus	14
3.8 Az értelmi nevelés	15
4. Az óvodai élet tevékenységformái és az óvodapedagógus feladatai	16
4.1 A játék	17
4.2 Tevékenységbe ágyazott fejlesztési, érték közvetítési tartalmak	18
4.2.1. Verselés, mesélés	18
4.2.2. Ének, zene, énekes népi játék, gyermektánc (néptánc)	19
4.2.3. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	20
4.2.4. A mindennapos mozgás	21
4.2.5 A külső világ tevékeny megismerése	22
4.2.6 A külső világ mennyiségi és formai összefüggéseinek tevékeny megismerése (matematikai tapasztalatok)	23
4.2.7 Munka jellegű tevékenységek	24

5. A tevékenységekben megvalósuló tanulás	24
Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiségfejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben valósul meg.....	24
5.1 A technikai eszközökkel való ismerkedés és az informatikai nevelés	25
6. Hagyományok és ünnepek.....	26
7. Az integrálás és differenciálás.....	27
8. A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek.....	28
9. A sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyerekek és szüleik segítése, integrálása.....	30
10. A tehetséges gyerekek és szüleik segítése, integrálása	30
11. Az óvodapedagógus, a pedagógiai asszisztens és a dajka együttműködése.....	31
12.3. Az óvodapedagógus és a tanítók együttműködése	32
12.4. Az óvodapedagógus, a fejlesztő pedagógus és a logopédus együttműködése	33
13. A napirend és a hetirend	33
13.1 A csoportélet napirendje	33
13.2 A hetirend	35
14. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	35
15. A tervezésről, ellenőrzésről, értékelésről	36
15.1 A tervezés	36
15.2 Az ellenőrzés és értékelés	37
16. Az eredményesség kritériumai	39
17. A pedagógiai program megvalósításához szükséges a nevelőmunkát segítő játékok és eszközök felsorolása.....	40
18. FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM.....	42
A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁT SZOLGÁLÓ KÖTELEZŐ	42
SZAKIRODALOM JEGYZÉKE	42
A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁT SZOLGÁLÓ AJÁNLOTT SZAKIRODALOM JEGYZÉKE.....	42
19. Érvényességi rendelkezés.....	44
20. Legitimációs záradék.....	45

Bevezető gondolatok

Magyarországon az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja határozza meg a nevelés alapértékeit meghagyva a módszertani szabadságot az intézményeknek, hogy a saját környezetüket szem előtt tartva dolgozzák ki a helyi nevelési programjukat.

Az óvoda helyi programja az óvoda működését meghatározó hivatalos dokumentum.

A Kispatak Óvoda önálló helyi programja útmutatóul szolgál mindazoknak, akik intézményünkkel kapcsolatban állnak. (családok, munkatársak, pedagógus kollégák)

Az önálló helyi nevelési program megírása mellett azért döntöttünk, mert úgy éreztük, hogy az elmúlt évek alatt összegyűlt ismeretek, tapasztalatok rendszerbe foglalásával meg tudunk alkotni egy olyan óvodai struktúrát, amely csak a miénk, csak ránk jellemző.

A program ötletek és alapvetések gyűjteménye.

A Nagykovácsi Kispatak Óvoda helyi pedagógiai programját egy környezetünkben vett szimbolikus út végig járásával lehetne bemutatni, mely képi világával jeleníti meg az óvodai nevelés folyamatát, annak minden szintjén. A természet útjain- természetes neveléssel címet viselő programunk átszövi óvodás családjaink és munkatársaink mindennapi életét.

A felszín alatt csordogáló bűvópatak vize egy láthatatlan formáló erő, mely utat tör magának a megfelelő helyen forrásként, hogy aztán megkezdje hosszú kalandos útját egészen az Óperenciás tengerig vagy azon is túl. A hozzánk érkező gyerekek éppoly változatosak, mint a kispatak, mely hol vidáman csacsogó, hol lassan és óvatosan csordogáló, máskor köveken ugráló, szeszélyes, viharos időben hatalmasra képes duzzadni, de mindig öröm csodálni sokszínűségét. A patakot körülvevő változatos táj, az óvodánk és a benne dolgozó pedagógusok és nevelő munkát segítők a felállított keretrendszerekkel, szokásokkal és szabályokkal, változatos és élményszerű tapasztalatokat nyújtva terelgetik mederben csobogó patakfiúkat és leányokat, hogy méltóságos és tapasztalt folyóvá duzzadva léphessenek az iskolába. Hogy az út merre vezet tovább, ki tudja? De előbb-utóbb mindenki eljut a fölöttés tengerébe.

Az óvoda, mint intézmény – mindenkor és mindenhol – egyrészt társadalmi, másrészt a közvetlen környezet elvárásait figyelembe vevő, közösségalkító színtér, melynek változásai hol kisebb, hol nagyobb mértékben, de befolyásolják működését. Ezáltal az óvodai életet meghatározó hivatalos dokumentum, az óvoda helyi programja is csak nyitott, rugalmasan kezelhető, keretjellegű lehet, mely figyelembe tudja venni a szűkebb, tágabb környezet változásait és a belső változásokat egyaránt.

A **társadalmi** hatásokból, elvárásokból adódó változások:

- Egyre több az olyan család, amelyik a munkahelyi lehetőségek miatt költözésre kényszerül, ezért gyerekek akár több intézményben tölti el erte első hét, meghatározó évét.
- Egyre többen költöznek más országba és egyre több más országból érkező család költözik Magyarországra, Ez a migrációs folyamat azzal jár, hogy egy-egy óvodai csoportba nagyon különböző kultúrából, nagyon különböző hitvilággal, szokásokkal érkehetnek családok és gyerekek, akik sok esetben csak az anyanyelvükön tudnak kommunikálni. Biztosítanunk kell nekik a segítséget ahhoz, hogy sikeresen beilleszkedjenek az itteni

közösségekbe úgy, hogy eközben saját értékrendjüket, hitüket és kultúrájukat tiszteletbe tartjuk.

- Társadalmi igény, hogy a kompetenciák megalapozása már az óvodában megkezdődjön, a gyerekek életkori és egyéni sajátosságait figyelembe véve Ezzel az iskolában is folytatott feladattal, a folyamat összehangolásával segítjük azt, hogy a képességek készségszintre emelkedve valóban beépülhessenek a személyiségbe és a későbbi életrészekbe motivációs bázisként működhessenek.
- Előtérbe került a valamilyen területen speciális, sajátos nevelést igénylő gyerekek egészséges gyerekközösségbe való integrálásának igénye oly módon, hogy a helyzetükből adódó egyéni szükségleteik kielégítésre kerüljenek, fejlődésük biztosítva legyen.
- A nagycsaládosoknak és hátrányos helyzetben lévő családoknak minden segítséget meg kell kapniuk, ahhoz, hogy gyerekeik fejlődését biztosítani tudják. Nagykovácsiban az országos átlaghoz képest több a nagycsalád. Nem ritka az öt-hat gyerek sem egy családon belül és sokszor alig van egy-két év a gyerekek között. Több család, akár tíz éven keresztül is igénybe veszik óvodánkat. Sokszor előfordul olyan egyéni kérés, hogy a testvérek egy csoportba kerüljenek vagy, hogy a már szülők által elfogadott és bizalmukat élvező óvodapedagógushoz kerüljenek. Ezeket a kéréseket, amennyiben lehetőségünk adódik rá, figyelembe vesszük.
- A helyben lakó nemzetiségek és kisebbségek kultúráját, szokásait tiszteletben tartva, azokat a nevelési folyamatban résztvevőkkel megismertetve, beépítve kell az óvoda és csoportok életét megszervezni.
- A hazájukat elhagyni kényszerülő családok (a továbbiakban: migráns) gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását.

Az óvoda specifikumai

- A Zöld Óvoda cím birtokosaként a környezeti nevelésünk tartalmazza a fenntarthatóság pedagógiája iránti elkötelezettséget, előtérbe helyezve a helyi értékek megismerését, védelmét és megőrzését.
- Fontosnak tartjuk óvodásaink és a családok egészséges életmódjának, kiemelten az egészséges táplálkozási szokások formálását, erősítését, a mozgás szerepének hangsúlyozását.
- Kiemelt szerepet kap a gyerekek saját és közvetített élményekre és tapasztalatra építő, tevékenységorientált nevelése, a környezettudatos magatartásminták, az értékközpontú és életviteli szokások átadása-átvétele.
- Nevelőmunkánk alapja az óvodai és csoportszintű hagyományok, szokások, ünnepek, néphagyományok, jeles napok, és ezek beépítése a gyerekek életkori sajátosságaihoz igazítva.
- Kiemelt feladatunk a sajátos nevelési igényből eredő hátrányok csökkentését szolgáló speciális fejlesztő tevékenység, és az inkluzív szemlélet megvalósítása.

„A TERMÉSZET ÚTJAIN – TERMÉSZETES NEVELÉSSSEL”
A Nagykovácsi Kispatak Óvoda helyi nevelési programja

- A mindennapi nevelőmunka során a játékba integrált korszerű, cselekvő-felfedező, alkotó képességet, kreativitást erősítő tevékenységeket kezdeményezünk komplex módszerrel.
- Esztétikus, inspiráló nevelési-tanulási környezetet alakítunk ki a gyerekeink számára, melyet hűen tükröz óvodaépületeink egyedi, a gyermeki és partneri környezeti kultúrát formáló arculata.

Az intézmény adatai

Az intézmény neve: Nagykovácsi Kispatak Óvoda

Az intézmény OM azonosítója: 032939

Az intézmény alapítója, fenntartója és felügyeleti szerve: Nagykovácsi Nagyközség Önkormányzatának Képviselő-testülete; 2094 Nagykovácsi, Kossuth Lajos u. 61. Tel:06-26/389-566

Az intézmény székhelye:

2094 Nagykovácsi, Kaszáló u. 16-18.

Tel:06-26/355-607

Az intézmény tagintézményei:

Nagykovácsi Kispatak Óvoda Dózsa György utcai tagintézménye

2094 Nagykovácsi, Dózsa György u. 39.

Tel: 06-26/389-305

Az intézmény típusa: Napköziotthonos óvoda

Az intézmény gyermekcsoportjainak száma: 11 csoport

Intézményi összesítő adatok:

Feladat ellátási helyek	Csoportok száma	Férőhelyek
Nagykovácsi Kispatak Óvoda 2094 Nagykovácsi, Kaszáló utca 16-18.	6	180
Nagykovácsi Kispatak Óvoda Dózsa György utcai tagintézménye 2094 Nagykovácsi, Dózsa György u. 39.	5	130
Összesen:	11	310

1. Az óvoda bemutatása

A Nagykovácsi Kispatak Óvoda településünk egyetlen önkormányzati fenntartású óvodája, melyet 1895-ben alapítottak. Az egykor egycsoportos „kiseddóvó” mára két épületben működő, 11 csoportos, 310 gyerek neveléséről gondoskodó, jelenleg ötven embert foglalkoztató nevelési intézménnyé, munkahellyé vált. A nagykovácsi óvoda fejlesztése egybeesett azzal az időszakkal, melyet Nagykovácsi falusias jellegének elvesztése, a belterületbe vonásokkal párhuzamosan meginduló nagyarányú betelepülés, és az akkori hazai összehasonlításban is egyedülállóan kimagasló születési mutatók jellemeztek. A 2020-as évek elejére településünk üresen álló telkei jelentősen lecsökkent, a kiköltözési hullám lezárult.

A székhely intézményben (Kaszáló utca 16-18.) 6 csoport működik, és mindegyikben 30 gyereket fogadunk. A Dózsa György utca 39. szám alatti épületben 5 csoport működik, egyenként 26 fős létszámmal. Gyerekcsoportjaink többsége osztatlan életkori összetételű, 2018/19. nevelési évtől osztott életkorú gyerekcsoportokat alakítottunk ki a Dózsa György utcai tagóvodában.

Óvodánk arculata hosszú évek alatt formálódott egy átgondolt rendszerré, közös pedagógiai céljaink szem előtt tartásával. Az így kialakított Pedagógiai Programunk már ennek a gondolkodási folyamatnak és tervezésnek az eredménye. Pedagógiai Programunk „A TERMÉSZET ÚTJAIN – TERMÉSZETES NEVELÉSSEL” címet viseli, melynek alappillérei, a szabad játék tisztelete, a nyitottság, a természet felé fordulás, a hagyományok és jeles napok tisztelete, a kölcsönös elfogadás, és az élményközpontú tapasztalatszerzés. Szakmai, pedagógiai hitünk, gyerekközpontú szemléletünk minden bizonnyal olyan erőt képvisel intézményünkben, melyet bátran és büszkén vállalhatunk.

1.1. Tárgyi feltételeink

Az óvoda dolgozói mindent megtesznek azért, hogy a gyerekek mindkét épületben biztonságban érezzék magukat, mozgásterük elegendő legyen, az óvoda belső elrendezése harmóniát árásson, testi, lelki és szellemi fejlődésük biztosítva legyen. Eszközállományunkat a környezettudatos szemléletmód figyelembevételével alakítjuk, bővítjük. Játékeszközeink valamennyi óvodaépületünkben igényesen válogatott, fejlesztő értékű játékok Előnyben részesítjük a természetes anyagokból készült eszközöket, tárgyakat. A rendszeres mozgáshoz szükséges eszközök biztosítottak óvodásaink számára, tornaszobával mindkét óvodaépület rendelkezik

1.2 Személyi feltételeink

Óvodánk dolgozóira jellemző a gyerekközpontúság, az erős hivatástudat, a szakmai megújulásra való törekvés és az önképzés.

A két óvodaépületben alapjaiban egységes szakmai kép kialakítására törekszünk. Az esetleges eltéréseket a pedagógiai célokban a csoportok összetételének sokszínűsége indikálja.

Pedagógiai asszisztenseink valamennyien szakképzettek, dajkáink részben képzettek. Mindannyian tevékeny partnerek a nevelőmunkában. Elmaradhatatlan résztvevői a csoportok napi életének, a különböző programoknak.

Fontos, hogy az egy csoportban dolgozók szakmailag és emberileg kiegészítsék egymást, jó partneri viszonyt tartsanak fenn a gyermekek fejlődése, fejlesztése érdekében.

Takarítók alkalmazásával kívánjuk elérni, hogy dajkáink intenzívebben támogathassák a pedagógiai munkát, amit csoportjaink magas létszáma, a csoportélet jobb szervezése és a kompetencia alapú nevelési elvek is indokolnak.

2. Óvodai nevelésünk alapelvei, célkitűzései

2.1 Gyerekkép (A patak)

Nehéz meghatározni az „óvodás korú gyerek” kategóriáját, hiszen minden gyermek más és más. Individuum, aki nem „tökéletlen felnőtt”, hanem „tökéletes gyerek”. Akinek meg kell ismernie önmagát és a körülötte lévő világot. Az óvoda feladata segíteni őt ezen a sikerélményekkel és kudarcokkal teli úton, mellyel egy egész életen át tartó tanulási folyamat alapjait fektetjük le. A különbségek és különbözőségek ellenére vannak olyan jellemzők, szükségletek, melyeket figyelembe kell venni ahhoz, hogy az individuális és a szocializációs folyamatok fejlődését valóban segíteni tudjuk pl.:

- Alapvető szüksége az érzelmi biztonság, a védettség, az állandóság és a szeretet iránti vágy. Erősen befolyásoló tényezők a biológiai, fiziológiai szükségletei.
- A nagyfokú mozgásigény kielégítésére való törekvés.
- A tevékenykedés vágya, melyek közül a játék, mint szükséglet van jelen életében.
- A közösségre, társakra, barátokra, kapcsolatokra való igény.
- A pozitív visszajelzésekre, elismerésre, dicséretre való igény.
- Erős tudásvágy, megismerési vágy, gyűjtőszenvedély.
- A gondolkodási képességek óvodáskori jellemzői.
- Alkotás, önmegvalósítás, önkifejezés vágya.
- Önérvényesítés vágya, érzelmi vezéreltség.
- Képzelet gazdagsága, megszokott megoldásoktól eltérő, kreatív megoldási módok alkalmazása.
- A valóság és a képzelet összefonódása.

A felkészítés a következő életszakasz kihívásaira **az óvodába lépés első percétől az utolsóig folyamatosan, észrevétlen módon történik, szem előtt tartva azt, hogy az óvodában az óvodáskorra jellemző szükségletek kielégítése a cél.** Egy olyan rendszer kialakításán munkálkodunk, amely nem megköt, hanem „kapaszkodókat” biztosít. Ennek megvalósításához szükség van a családokkal szoros együttműködésre.

2.2 A családról, szülőkről, együttműködésről (A forrás)

A valódi partnerkapcsolatra, a nyitott óvodai életre, őszinteségre, az egymás iránti bizalomra törekszünk. A folyamatos, hiteles, korrekt tájékoztatás, az információáramlás biztosítása alapfeltétele annak, hogy ezt a kiindulópontként megfogalmazott célt és feladatot teljesíteni tudjuk. Ennek kialakítására nagyon nagy hangsúlyt és sok időt fordítunk.

Az „együtt nevelés”. megvalósulásához a kapcsolattartási formák széles spektrumát kell alkalmaznunk, hiszen a jelen kor igényeit figyelembe véve, nem tudhatjuk, hogy kinél melyik úton hatékony a kommunikáció.

2.3 Az óvodapedagógusról és a „segítőkről” (A meder)

Az óvodapedagógus esetében sem beszélhetünk általánosságban, hiszen ahogy nincs két egyforma gyermek és nincs két egyforma család, nincs két egyforma pedagógus sem.

A legfontosabb elvárás a gyerek szeretete és tisztelete mellett, hogy képes legyen olyan hiteles személyiséggé válni, aki tisztában van azzal, hogy minden megnyilvánulása követendő minta a környezetében élők számára.

Lényeges, hogy a gyerekeket körülvevő felnőttek összhangja, együttműködése kialakuljon úgy, hogy mindenki kiteljesíthesse egyéniségét. Fontos, hogy különböző, karizmatikus, de együttműködésre képes emberekkel vegyük körül a gyerekeket, mert ez által többféle tapasztalatot gyűjthetnek a felnőttek világáról, a benne lévő kapcsolatokról. Kiválaszthatják maguknak a számukra legkönnyebben elfogadható, biztonságot nyújtó „modellt”, aki aztán segítheti a többiekkel, másokkal való kapcsolatfelvételt is.

2.4 Óvodakép (A táj)

„Az óvoda a köznevelési rendszer, szakmailag önálló nevelési intézménye”, melynek működését sokrétű elvárások befolyásolják:

- Társadalmi és helyi elvárásokat közvetítő és kielégítő szintér, amelyből adódó feladatokat csak egy olyan természeti és társadalmi környezettel szoros kapcsolatban működő óvoda tud felvállalni, amely a kultúrát nemcsak közvetíti, hanem teremti is.
- Közösségalkító és önmegvalósítást segítő szintér, amelyből adódó feladatokat csak egy olyan demokratikus, toleráns el- és befogadó, nyitott légkörű óvoda tud felvállalni, ahol teljes mértékben biztosított a jogok tiszteletben tartása és a különböző szükségletek kielégítésére törekvés.
- A gyermeki személyiség fejlődésének és fejlesztésének színtere, amelyből adódó feladatoknak csak egy olyan tevékenységközpontú, a játék elsődlegességét biztosító, azonos alapokon működő, érték közvetítő óvoda felelhet meg, amely tiszteletben tartja a gyerekek egyéni sajátosságait, a közösség elfogadott értékeit és tudatosan épít a gyerekek aktivitására, alkotókészségére.

Az óvodai élet megszervezése során, a feltételek kialakításánál és folyamatos biztosításánál figyelembe kell venni az óvodáskorra jellemző fizikai, pszichikai jellemzőket. Feladatunk egy olyan segítő, támogató élettér biztosítása, ahol minden gyerek megkapja a neki leginkább megfelelő segítséget ahhoz, hogy saját ritmusában megismerhesse és fejleszthesse önmagát, szükségleteit és a körülötte lévő világot. Ahol részévé válhat egy kisebb közösségnek, mely őt befogadja, s melynek életszervező szabályait ő is elfogadja, integrálja és igény szerint alakíthatja. A fejlődés hatására képessé válik a következő, a kisiskolás kora járó kihívások elfogadására és az új helyzetek megoldására.

2.5 A nevelés célja (A folyó)

Az egyszeri és megismételhetetlen gyermeki személyiség természetes úton történő kibontakozásának segítése - a családokkal együttműködve – az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével, a belső ösztönző erőkre támaszkodva, a nevelési folyamatban résztvevők jogainak tiszteletben tartása mellett a szűkebb és tágabb környezet lehetőségeinek tudatos használatával.

A célban megfogalmazottak megvalósítása csak egy **inkluzív pedagógiai szemléletmódon** alapuló nevelési rendszerben történhet, mely minden területen a **differenciálás módszerét** használva segíti a folyamatban lévők fejlődését. Az **integrálás** lehetőségeit használva mindenkinek biztosítja azt az egyéni szükségleteinek leginkább megfelelő helyzetet melyben,

saját ritmusában, a saját útján a neki megfelelő segítséggel eljuthat önmaga kiteljesítéséhez. Ahol a tehetséges gyerekek, a más kultúrából érkezők, a hátrányos helyzetűek és a sajátos nevelést igénylők, a kisebbségek és a nemzetiségek ugyanúgy, mint az „átlagosak” saját képességeikkel aktív tagjaivá és alakítóivá válnak az őket körülvevő közösségnek, ahol különbözőségeik elfogadásra lelnek, sőt értékessé válnak.

Célunk egy olyan nevelési folyamat megszervezése és feltételeinek biztosítása, amelyben:

- a játék, a szabad játék elsődlegességének biztosítása a legfontosabb,
- minden résztvevő saját érdeklődése, ritmusa alapján, szabadon választott, önként vállalt, változatos tevékenységeken, saját élményeken és felfedezéseken keresztül – ha szükségesnek érzi – felnőtt segítségét kérve ismerheti meg és fejlesztheti önmagát, szűkebb és tágabb környezetét,
- ahol a felnőttek elérhető társként, tudást megosztó partnerként, minta és modell értékű pedagógusként vannak jelen,
- a motiváló helyzetekből mindenki megtalálhatja azt, amelyik felkelti érdeklődését és cselekvésre, alkotásra ösztönzi,
- A pedagógus megteremti annak a lehetőségét, hogy a gyerekek megélhessék és kifejezhessék aktuális érzéseiket, (akár pozitív, akár negatív). Segíti az érzések felismerését, megfogalmazását és feldolgozását.
- mindenki megtalálja a helyét és átélheti az együttlétet, az egymás támogatásának örömét,
- átélheti azt, hogy szerves és aktív része a közösségnek,
- biztonságban érezheti magát,
- Kipróbálhatja önmagát és „begyakorolhatja” az alapvető együttélési szokásokat, szabályokat és megtapasztalhatja tetteinek a következményét,
- találkozhat és megismerkedhet értékközvetítő tartalmakkal (élő és élettelen természet, épített környezet, művészeti alkotások, hagyományok... stb.), amelyek érzelmileg megérinthetik, gazdagíthatják és alkotásra ösztönözhetik.

A cél elérését segítő alapelveink

- A nevelési folyamatban résztvevők jogai tiszteletben tartásának elve
- A szabad játék elsődlegességének elve
- A természet és élet közelségének elve
- A nyitottság és együttműködés elve
- A közösség segítő erejére való támaszkodás elve
- Tevékenységközpontú, saját tapasztalatú ismeretszerzés biztosításának elve
- A belső szükséglet által motivált, szabad-egyéni tevékenységválasztáson, vagy tervezett, felkínált/kötelező csoportos tevékenységben való részvételen alapuló, kompetenciák megalapozását segítő képességfejlesztés elve
- Az élmények szabad alkotásokban (pl. kép, hang, mozgás stb.) történő feldolgozhatóságának elve

Az alapelvek is – mint minden egyéb az óvoda életében – csak elméletileg választhatók szét. A gyakorlatban, a megvalósulás során átszövik, erősítik és segítik egymás érvényesülését.

3. Az óvodai nevelés feladatai

3.1 Alapfeladatunk

Az óvodába kerülő gyerek érzelmi- és fizikai biztonságérzetének megalapozása után a gyermek megismerése a kiemelt feladatunk. Saját, egyéni szükségleteinek, fejlettségének reális ismeretéből kiindulva tudunk olyan kompetenciákat megalapozó és képességeket fejlesztő óvodai nevelést biztosítani, amelyben saját ütemében, belső motiváltsága alapján fejlődhet az óvodába lépése első percétől az utolsóig. Nehézségekkel küzdő gyermekek esetén a feladatunk kiegészül az adott problématerületen mutatott hátrányok kompenzálásával, amennyiben szükséges szakemberek bevonásával.

Ezáltal az óvodáskor végére

- Várhatóan képes lesz a következő életszakasz megváltozott kihívásainak elfogadására.
- Várhatóan képes lesz új helyzetben kapcsolatokat kialakítani és működtetni.
- Várhatóan képes lesz a megváltozott helyzetet, elvárásokat, szabályokat megérteni, elfogadni és azok alapján aktívan, önállóan együttműködni.
- Várhatóan képes lesz érdekeinek érvényesítésére asszertív módon.
- A különböző képességek nem azonos ütemben és nem minden esetben fejlődnek folyamatosan. Az aktívabb időszakokat passzívabbak követhetik, melyek képességenként és egyénenként különbségeket mutathatnak.

3.2 Általános feladataink

- Környezettudatos, egészségtudatos életvitel megalapozása.
- Az érzelmi, erkölcsi értékközpontú kompetenciák megalapozása, képességek fejlődésének segítése, szokások alakítása.
- Az esztétikai képességek fejlődésének segítése.
- Az anyanyelvi és kommunikációs képességek fejlődésének segítése, kompetenciák megalapozása.
- Az értelmi képességek fejlődésének segítése, kompetenciák megalapozása.
- Az individuális és szocializációs folyamatok fejlődésének segítése.

3.3 Az egészséges életmód alakítása

Az egészségre nevelés, az egészségtudatos gyermeki személyiség formálása megalapozó jellegű feladat az óvodában, amely minden nevelési mozzanatban jelen van.

Részfeladatok

- Egészséges, biztonságos, alapvető környezetvédelmi szokásokat megalapozó, a természet erőire támaszkodó, fejlődést motiváló, rugalmasan átalakítható közvetlen környezet, napi ritmus és heti ritmus kialakítása.
- A gyerekek mentális és fizikai szükségleteinek kielégítése.
- A gyerekek életkori és egyéni szükségletéhez igazodó befogadás és visszafogadás.
- A testi egészség védelme, testi képességek fejlesztése és harmonikus mozgás kialakulásának segítése, a mozgásigény kielégítése, ébrentartása.
- A lelki egészség védelme érzelmi biztonság megteremtése, a szociális kapcsolatok dinamikájának támogatása
- A gyerekek egészséges életmódjának, egészségvédő szokásainak kialakítása.

- A szülők otthoni egészségnevelő tevékenységének támogatása, a környezettudatos magatartás megalapozása, a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása példamutatással.
- Az egészségvédő képesség fejlesztése az egyéni és életkori sajátosságokat figyelembe vevő terhelés megválasztásával.
- az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítettszír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;)
- Az óvodai egészségvédelem továbbfejlesztése az Egészségesebb Óvodák Nemzeti Hálózatának útmutatása alapján (egészségkárosító magatartás megelőzése, visszaszorítása; óvodai berendezések egészségügyi követelményeinek; az óvodai egészségvédő-gondozó munka előírásai; partneri kapcsolatok a védőnői és gyermekorvosi szolgálattal; játékok egészségvédelmi mutatóinak figyelembevétele)

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- A testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek önállóan tisztálkodnak, fogat mosnak, fésülködnek, zsebkendőjüket önállóan használják.
- Önállóan eldöntik, hogy miből mennyit fogyasztanak. Önállóan töltenek vizet (folyadékot) maguknak.
- Elsajátítják a kulturált étkezés normáit (megfelelő készségintű evőeszköz használat, használják az udvariassági formulákat, pl. „Kérem”, „Köszönöm”)
- Az időjárásnak megfelelően, önállóan öltöznek figyelembe véve egyéni belső hőszabályozó rendszerük működését.
- Környezetükben a szokásrendszernek megfelelően rendet tartanak, raknak.

3.4 Az érzelmi, erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Elengedhetetlen, hogy a gyermekeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül, mert ebben az életszakaszban erős érzelmi vezéreltség jellemzi őket.

Részfeladatok:

- az óvodai kapcsolatok minden szintjét pozitív attitűd jellemezze;
- Segítsük a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, és engedjük önkifejező törekvéseinek;
- Inkluzív szemléletünk arra neveli a gyerekeket, hogy elfogadják az emberek egyediségét.
- Ezen egyediségek felismerésére építve lefektetjük a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség), akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás- és normarendszerének alappilléreit.
- A gyermeki nyitottságra építve segítjük a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a

természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

- A gyermeki magatartás alakulása szempontjából is fontos, hogy a dolgozók folyamatos modellértékű szerepet töltsenek be.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint, különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe a speciális szakemberekkel.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- A gyerekeknek belső igényévé válik a társadalmilag elfogadott viselkedés, és a szokások, szabályok betartása.
- Szívesen járnak óvodába, jól érzik magukat a csoportjukban.
- Kialakulnak a barátságok, amelyekben az érzelmek fontos szerepet játszanak.
- Empátiára alapozva, a környezetünkben tett megfigyelések segítségével kialakul a proszociális viselkedésminta.
- Konfliktuskezelési és indulatkezelési stratégiáik életkoruktól elvárhatóan fejlettek.
- Ismerik saját képességeiket, de meg tudják fogalmazni hiányosságait is.
- Kialakul az identitásuk, a hovatartozás- és összetartozás érzése.
- Megmutatkoznak a kihívásokhoz való pozitív alkalmazkodás képességének jelei.

3.5 Az esztétikai képességek, az érzelmi kötődések megalapozása

A szép és a csúf, az élményt adó és taszító, a nekünk tetsző és a számunkra elfogadhatatlan, mint kategóriák nem állandóak, hanem az egyéni ízléstől függő fogalmak. Mi mégis fontosnak tartottuk, hogy külön részfeladatként jelöljük meg ezt a területet, hiszen az óvodai élet minden pillanatában ízlésformálás történik, és ezen a területen is nagy a felelősségünk.

Részfeladatok

- Esztétikus megjelenés iránti igény kialakítása példamutatással történik.
- A természeti és épített környezet, a művészeti alkotások felfedezésére való képesség fejlesztése.
- Az esztétikai kategóriák megismertetése és a különböző látásmódok tolerálására, elfogadására való képesség fejlesztése.
- Élmények befogadására való képesség fejlesztése.
- Véleményalkotás és kérdezőskultúra képességének fejlesztése.
- Alkotásra való motiváltság felkeltése sokszínű és változatos módszerek és eszközök alkalmazásával

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére:

- Kifejlődik a gyerekekben az esztétikai fogékonyság elemző, értékelő, alakító képesség.
- A művészeti alkotásokkal való találkozás örömet okoz számukra, igényükké válik.
- Megismerkednek más népek kultúrájával.
- Kultúrájuk, identitásuk jegyei megjelennek a mindennapjaikban.

3.6 Az anyanyelvi, nevelés megvalósítása

Az óvodai nevelés történetében az anyanyelvi nevelés minden időben kitüntetett helyet és szerepet kapott. Az anyanyelv ápolása, az óvodapedagógusi és a nevelésben résztvevő felnőttek beszéd- és viselkedésmintája, a gyerekek beszédkedvének felkeltése, ébrentartása, a nyelvi fejlődés, játékos keretek közötti megtámogatása olyan értékek és hagyományok, amelyek kiállják az idő próbáját. Az óvodapedagógusnak hozzá kell segíteni a gyereket az ingerek játék útján történő, minél változatosabb tevékenységekkel megvalósuló feldolgozáshoz, a világ komplex befogadásához.

Részfeladatok

- A családok anyanyelvi kulturáltságának megismerése és a család számára fontosnak tartott nyelvi értékek tiszteletben tartása, beleértve a migrációba kényszerült családok anyanyelvének tiszteletben tartását is.
- A beszéd technikai elemeinek (hangerő, hangleyjtés, ritmus) fejlesztése nyelvi játékok, nyelvtörők, mondókák, versek segítségével.
- Beszélő kedv ébrentartása, a beszédfigyelem kialakítása beszélgető körök napirendbe iktatásával. Ez megfelelő fórum a gyermekek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és azok megválaszolására és a vitakultúra megalapozására.
- Az anyanyelvi nevelés az óvodai élet valamennyi tevékenységét át kell, hogy hassa.
- Mindennapi „élő” mesehallgatás lehetőségének biztosítása.
- Könyvekkel körülvett környezet kialakítása.
- A magyar nyelv ápolása, gazdagítása, csiszolása.
- A játék prioritásának biztosítása, melyen keresztül elsődlegesen eljut a nyelv a gyerekekhez.
- A kommunikációs és metakommunikációs képességek fejlesztése, változatos „eszköztár” kialakítása.

3.7 Gyógypedagógus vagy fejlesztőpedagógus

Gyógypedagógiai, fejlesztőpedagógiai ellátás

A gyógypedagógus vagy fejlesztő pedagógus azoknak a gyerekeknek nyújt segítséget, akik 3-7 éves koruk között alapvető készségek, és képességek fejlődésében elmaradást mutatnak a többi társukhoz képest. Az, hogy milyen típusú problémával küzdő gyerekeket vállalhatunk fel, az óvoda Alapító okiratában a fenntartó által kerül meghatározásra.

Célunk a sajátos nevelési igényű és beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel élő gyermekek integrációjának, személyiségfejlődésének, esélyegyenlőségének előmozdítása, valamint annak beépítése a hétköznapi életbe, hogy a nyugodt, biztonságot adó óvodai környezetben természetessé váljon a gyerekek között személyiségük különbözősége. A neurodiverzitásra természetes állapotként tekintünk, általa gazdagodik sokszínű közösségünk. Az integráció során szem előtt tartjuk, hogy a közösség minden résztvevőjének igénye, szükséglete hangsúlyt kapjon a folyamatok, keretek, szabályok kialakításánál. Ezzel az integráció oda vissza ható rendszer a közösség és az egyének között, az inklúzió felé haladva.

Részfeladatok:

- Az érintett gyermek megismerése minél mélyebben, hogy olyan környezetet teremthessünk a számára, amiben ki tud teljesedni, meg tudja mutatni erősségeit is.
- A fejlesztések során a meglévő képességekből indulunk ki, a pozitívumok megerősítését tartjuk szem előtt.
- A mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszéd fogyatékból, több fogyatékból együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékból, autizmus spektrum zavarból, illetve egyéb pszichés fejlődési zavarból fakadó hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása vagy helyreállítása, a meglévő ép funkciók bevonásával, az egyéni szükségletekhez igazodó környezet, eszközök, speciális bútorok biztosítása is szükséges lehet.
- Hangsúlyt fektetünk a játékba ágyazott tanulásra, fejlesztésre,
- Az önállóságra nevelés, a társadalomban megfelelő szerep megtalálása, az együttélés gördülékennyé tétele, erősebben kap hangsúlyt a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel élő gyermekek esetében.
- Kiemelten fontos, hogy a fejlesztési célok igazodjanak a fejlődés lehetséges üteméhez.
- Szem előtt tartjuk, hogy a gyermeket a fejlesztés/nevelés nem terhelheti túl.
- A gyermek motivációjára alapozva kell a fejlesztési lépcsőfokokat meghatározni, az éppen elég segítség megadásával, de a lehetséges önértékelés, asszertivitás megtartásával.
- Az inkluzív szemléletet elmélyítő szakmai programokon való részvétel támogatása a pedagógusok körében kiemelt jelentőségű.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- A fejlesztés céljait és elvárásait minden esetben a fejleszhetőséget megfogalmazó pedagógiai-gyógypedagógiai-orvosi-pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataihoz igazítjuk, azt az óvodai körülmények között történt megfigyelések, felmérések eredményeivel kiegészítve.
- Képességeik önmagukhoz viszonyítottan fejlődnek az adottságukhoz viszonyított legmagasabb önállóságra, együttműködésre képesek, akaraterejük, önállóságra törekvésük fejlődik.
- Egészséges énképük, önbizalmuk alapjai kiépülnek, az erősebb területeken képességeik tovább fejlődnek, elmaradó képességeik kezelésére elsajátítanak speciális technikák és eszközök használatát.
- A közösségben minden gyerek alkalmazkodó készsége, toleranciája, empátiája fejlődik az együttnevelés során.

3.8 Az értelmi nevelés

Az értelmi képességek is - mint minden más személyiség összetevő - tanulás útján fejlődnek. Ez a fejlődés az óvodáskor nagy részében azonban nem tudatos, hanem spontán, érzelmektől vezérelt, belső szükségleteket kielégítő tevékenység eredménye. A spontán tanulásból a

sikerélmények és tapasztalatok által aztán előbb vagy utóbb megjelenik a tudatos tanulás iránti igény, mely az egyik legbiztosabb jele az iskolaérettségnek.

Részfeladatok

- A kognitív képességek fejlődésének segítése, a kognitív kompetenciák megalapozása, és a kreativitás fejlesztése olyan tanulási és tapasztalatszerzési lehetőségeket biztosító környezet kialakításával, ahol felfedezhet, alkothat, kérdezhet, kérdéseire választ kaphat, feltalálhat, hibázhat, bírálhat, véleményt alkothat és sikerélményekhez juthat és megvalósulhat az öndifferenciálás.
- A pedagógus szerepe elsősorban a helyzetteremtés, helyzetbe hozás, feltételteremtés és a személyre szabott segítségnyújtás a legváltozatosabb eszközökkel. A gyerek önállóan, önként, aktívan tevékenykedhet, cselekedhet, gyűjthet tapasztalatokat, érdeklődése, kíváncsisága és szükségletei szerint.
- A pedagógus érzékenyen reagál a gyerekek spontán ismereteire, melyek a már meglévő ismeretek rendszerezését, bővítését teszi lehetővé.

A kognitív kompetenciaterületek:

- Valóságghú érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet.
- Gondolkodási képesség: matematikai műveletek, rendszerező képesség, besorolási sorrend felismerés, logikai képesség, kombinatív képesség.
- Tudásszerző képesség: ismeretszerző, alkotó, problémamegoldó képesség.
- Kognitív kommunikációs képesség: vizuális és nyelvi.
- Tanulási képesség.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére

- Kialakul a gyermekek feladattudata, tudásvágya.
- Képesek a tartós figyelemkoncentrációra.
- Fogalmi gondolkodásuk kialakulóban van.
- Teret adnak alkotó képzeletüknek.
- Szívesen és jól oldanak meg problémákat.
- Egyre pontosabb az emlékezetük és észlelésük.
- Életkoruktól elvárható ismeretekkel rendelkeznek önmagukról és a környezetükről.

4. Az óvodai élet tevékenységformái és az óvodapedagógus feladatai

Minden óvodának, minden óvodai programnak megvannak a maga „kulcs szavai” attól függően, hogy mi köré szervezik életüket. A mi kulcs szavaink: természet felé fordulás és a hagyományok ápolása, élménypedagógia, inklúzió, nyitottság és partnerközpontúság.

Részfeladatok

1. A játéktevékenység fejlődésének segítése.
2. A tevékenységekbe ágyazott tanulás lehetőségének biztosítása.
3. A munka jellegű tevékenységek fejlődésének segítése.
4. A kompetenciák megalapozásának és a képességek fejlődésének biztosítása a tevékenységeken keresztül.

4.1 A játék

Az óvodás korú gyermek világa a játék. A játékban minden megtörténhet. Ebben a tevékenységben érzi magát a legjobban és a legnagyobb biztonságban. A játék számára maga az élet. Szükséglet és a lélek megnyilvánulása, mely az összes lehetőség közül leginkább biztosítja a harmonikus fejlődés feltételeit. Biztosítani kell az óvoda napirendjében, és tevékenység szervezésében, hogy a szabad játék minden nap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul valósuljon meg, hogy személyiség fejlesztő hatását elérje.

Részfeladatok

A különböző játékfajták feltételeinek megteremtése (légkör, hely, idő, eszköz, játékforrás, élmény-és tapasztalat)

Az óvodapedagógus segítő szerepe

Az óvodapedagógus segítő szerepe ugyancsak nem függetleníthető az adott pillanatnyi helyzettől. Mindenkinek ott és akkor kell eldönteni, hogy mi a legjobb megoldás, mely nem megváltoztatja, hanem segíti a kialakult játék fejlődését. Ehhez eszköz a megfigyelés, a megértés és a helyzet ismeretében történő beavatkozás.

Szabad játék esetében a valódi részvételt, bekapcsolódást, beavatkozást csak akkor és abban az esetben alkalmazzuk, ha:

- erre a játzó gyerek vagy csoport megkér, és csak annyi ideig, amíg szükség van a jelenlétünkre, hiszen már csak azzal is, hogy részesei lettünk, megváltoztathatjuk, saját befolyásunk alá vonhatjuk és sok esetben még számunkra is észrevétlen módon, de fejlesztő játékká változtathatjuk a szabad játékként kezdett tevékenységet.
- úgy érezzük, hogy egy-egy olyan konfliktus helyzetet tudunk megoldani, mely a játzó felek jogainak vagy az elfogadott szabályok, szokások megsértésével járna.

Kialakult konfliktusnál elvárás a pedagógiai tudatosság az óvodapedagógus részéről:

- ne avatkozzon be mindenáron,
- teremtsen lehetőséget, hogy a gyerekek elmondhassák, mi történt, mit szeretnének,
- fogadja el a gyerekek történetekkel kapcsolatos érzéseit (a haragot, az indulatokat, az elkeseredést),
- legyen tisztába azzal, hogy ezek az érzések átmenetiek,
- bízson abban, hogy a gyerekek képesek megtalálni a számukra jó megoldást,
- ne kényszerítse a saját megoldását a gyerekekre,
- ne foglaljon állást, amennyiben nem szükséges.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- A gyerekek képesek több napon keresztül zajló játéktevékenységben részt venni.
- Játékukban dominánsan megjelenik a szerepjáték.
- Az ismert meséket önálló kezdeményezésük által dramatizálják, elbábozzák.
- Építkezésükre jellemző, hogy bonyolult és fantázia dús.
- A szabályjátékok alkalmával a szabályok betartására törekszenek.
- Szívesen játszanak szabályjátékokat és képesek a normák betartására.
- Társas viselkedésükben megjelennek az óvoda szokás szabályrendszerének elemei.
- Interakciójuk gazdag, kulturált és érthető.

- Képesek társaikkal, más csoportba járó gyerekekkel és a felnőttekkel együttműködni, és kapcsolatot teremteni.

4.2 Tevékenységbe ágyazott fejlesztési, értékközvetítési tartalmak

Az óvodás korú gyermekre a spontán tanulás a legjellemzőbb és nem a tanulni vágyás. Életszükséglete a kíváncsiságának kielégítése, mely fejlődésének előfeltétele, nem tanulni akar, hanem megismerni. Megismerni önmagát és a körülötte lévő állandó változásban lévő világot. Az óvodai tanulás feltétele a gyerek cselekvő aktivitása és a sok tapasztalás, mely különböző érzékszervek működésével, azok bevonásával valósul meg.

Részterületek (fejlődést, fejlesztést segítő tartalmak):

1. 4.2.1. Verselés, mesélés
2. 4.2.2. Ének, zene, népi játék, tánc
3. 4.2.3. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka
4. 4.2.4. Mindennapos mozgás
5. 4.2.5. A külső világ tevékeny megismerése
6. 4.2.6. A külső világ mennyiségi és formai összefüggéseinek tevékeny megismerése
7. 4.2.7. Munka jellegű tevékenységek

A részterületek egymással szoros kölcsönhatásban vannak.

4.2.1. Verselés, mesélés

A verselésben és mesélésben megvalósuló irodalmi nevelés olyan komplex szellemi táplálék a gyermekek életében, amely hozzájárul a nemzeti, valamint az egyetemes kultúra hagyományainak átörökítéséhez, az anyanyelv csiszolásához, az érzelmi és esztétikai neveléshez, a szocializálódáshoz.

Részfeladatok

- Magyar népmesék, a történelmi mondavilág, más nemzetek meséinek, műmeséknek a gyűjtése, és beillesztése az irodalmi nevelés anyagába.
- Gyermekversek gyűjtése és beillesztése az irodalmi nevelés anyagába.
- Az irodalmi anyagok életkor szerinti differenciálása, figyelembe véve azok terjedelmét, tartalmát.
- Az irodalmi anyagok összehangolása más nevelési területek témáival.
- A meséléshez fűződő körülmények, szokások, kialakítása és hagyományok követése (szignál, szertartások, eszközök stb.).
- Bensőséges, szeretetteljes légkör megteremtése.
- A kulturált mindennapi beszéd közegének kialakítása példaadással.
- A szabadjátékhoz eszközök biztosítása a spontán adódó mesélési helyzetek segítésére (könyvek, bábok, rajzeszközök stb.).
- A játékba, tevékenykedtetésekbe ágyazott spontán verselgetés alkalmazása.
- Az egyéni és csoportos mesealkotás, versköltés lehetőségének megteremtése.
- Művészek, más meghívott vendégek, hanghordozó eszközök, diafilmek által közvetített előadások szervezése, meghallgatása.
- A szülők rendszeres tájékoztatása a hallott mesékről, versekről.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- A gyerekek a mindennapi tevékenységeik alkalmával szívesen ismételtetik a mondókákat, verseket, rímusokat.
- Várják, igénylik a mesehallgatást.
- Szívesen mesélnek, dramatizálnak társaik és önmaguk szórakoztatására.
- Ismernek 10-14 gyermekmondókát, 6-7 verset, 15-20 mesét.
- Szeretik a könyveket, és vigyáznak is rá.
- Mesedramatizálásnál érvényesül a szervező- és alkalmazkodóképesség, önállóság, célszerűség, rugalmasság.
- Tudnak meséket, történeteket, (verseket) kitalálni és azt megjeleníteni.

4.2.2. Ének, zene, népi játék, tánc

Az emberi élet egyik legvarázslatosabb színtere a zene világa. Minden kisgyerek 1-2 éves kora között spontán módon, örömmel reagál a zenére, ha meghallja mozogni és „táncolni” kezd.

Az óvodai élet során segíteni kell minden gyereket abban, hogy megőrizhesse, vagy újra felfedezhesse azt a varázslatos világot, amely segít megismerni önmagát, és segít kapcsolatokat teremteni másokkal.

Ének-zene, népi játék, tánc részfeladatok

- Zenei képességek fejlesztése:
  - gyermekhang ápolása és fejlesztése,
  - **éneklési készség** fejlesztése: tiszta éneklés,
  - **ritmusérzék fejlesztése**: egyenletes lüktetés; mondókák, dalok ritmusa; egyenletes lüktetés és ritmus összekapcsolása; ritmus motívumok és tempó; kettes lüktetés; hangsúly,
  - **kreatív és szabad gyerektánc, néptánc**: népi gyerekjátékok, körjátékok; szabad mozgások zenére; néptánc motívumok az életkori sajátosságok figyelembevételével,
  - **hallásfejlesztés**: dallamfelismerés; dallambújtatás; dallammotívumok éneklése; kérdés-felelet játék,
  - **zenehallgatás** képességének fejlesztése.
- Éneklési kedv megőrzése, a zene megkedveltetése, pozitív érzelmi viszony megalapozása.
- Esztétikai érzék fejlesztése.
- Érzelmek differenciálódásának segítése.
- Közösségi kapcsolatok erősítése.
- Gondolkodási, matematikai képességek fejlesztése.
- Identitástudat fejlesztése, figyelembe véve a nemzetiségi és nemzeti hovatartozás is.
- A természethez fűződő pozitív viszony elmélyítése, a környezet hangjainak megismerése
- Mozgásigény kielégítése, esztétikus mozgásformák megalapozása.
- Belső konfliktusok oldása.
- Kreativitás fejlesztése, a gyerek alkotásra való ösztönzése (dal, zene, mozgás és ezek variációi).

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- Élvezettel játszanak énekes játékokat, táncokat.
- Gátlások nélkül, örömmel szeretnek énekelni.
- Élvezik a zenehallgatást.
- Megkülönböztetik a zenei fogalompárokat.
- Tudnak ritmust, mozgást utánozni és rögtönözni.
- Érzik az egyenletes lüktetést és a dallamok ritmusát.
- Szívesen használják a különböző ritmushangszereket

4.2.3. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

A vizuális nevelés során segítjük a gyerekekben a vizuális megismerés és befogadás folyamatának megélését. Az ábrázolás nem csupán játék, hanem az önkifejezés egy formája. Az alkotókészség, az alkotó képzelet formálódásával egyre pontosabb képet kaphatunk a gyermekek személyiségéről.

Részfeladatok

- A környezetkultúra alakításában az óvodapedagógus első feladata az esztétikus óvodai életnek praktikumában is megfelelő tér és dekoráció kialakítása. A gyermekekben továbbá tudatosítani kell, hogy környezetüket maguk is alakíthatják, formálhatják- aktív résztvevői a környezeti kultúrának.
- A **szemléletesség elve** alapján az óvodapedagógus feladata, hogy sokoldalú tapasztalatokhoz juttassa a gyerekeket a környező tárgyak, eszközök, jelenségek tekintetében (tapintás, fény és mozgás megfigyelése, utánzása).
- A vizuális nevelés során az óvodapedagógus feladata megismertetni a gyermekeket az **eszközök használatával**, a rajzolás, mintázás és kézimunka különböző technikáinak alapelemeivel, eljárásával. Ehhez nélkülözhetetlen a különböző ábrázolási technikák ismerete.
- A **nyitottság elve** alapján a gyermekek egyéni és újfajta észlelésének is teret kell adni, mely egyéni és újfajta ábrázolásnak nyithat utat.
- Az esztétikai nevelés magába foglalja a **természet és közvetlen környezetünk esztétikumát**, az ember külső-belső megnyilvánulásának esztétikumát, és a művészetekbe sűrített esztétikum pozitív hatását.
- Az életkor szerinti és az egyéni adottságokhoz igazodó tevékenységek megtervezéséhez az óvodapedagógusnak ismernie kell a gyermeki ábrázolás fejlődési szakaszait, a gyerekek egyéni fejlettségi szintjét. A differenciált tevékenységek mindenkit sikerhez juttatnak.
- Az óvodapedagógus a gyermekekkel technikákat ismerttet meg, az alkotási folyamat során a **gyermekek alkotómunkájának már nem része**, ehhez elengedhetetlen az életkori sajátosságokat és egyéni képességeket figyelembe vevő, átgondolt tervezés.
- A pedagógus a különböző ábrázolási tevékenységeket **nem, mint feladatot, hanem mint élményszerzést** tárja a gyerekek elé.
- A kollektív alkotás társas élmény, azaz közös siker, mely növeli az összetartozás érzését. Alkotásaikat spontán vagy tervezett kiállításokon mutathatják be.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- A képzalkotásban egyéni módon jelenítik meg az élményeiket, fantázia világukat.
- A gyerekek alkotására jellemző a részletező formagazdagság, színek variálása.
- Örülnek alkotásaiknak és a közösen elkészített kompozícióknak.
- Plasztikai munkáik egyéniék, részletezőek.
- A téralkotásban, építésben közösen vesznek részt.
- Rácsodálkoznak a szép látványára, szeretnek gyönyörködni benne.
- Az alkotásokról beszélni tudnak.
- Önállóan és csoportosan készítenek ajándékokat, kellékeket, játékokat stb....
- Pontos a képi emlékezetük, megfelelő dimenzióba tudnak rajzolni, alkotni.

4.2.4. A mindennapos mozgás

A gyerek életének a mozgás nem csak az esztétikus, összerendezett mozgáskultúra kialakulásának és az egészséges életmód megalapozásának szempontjából fontos területe, hanem segíti mind az individuális, mind a szocializációs folyamatok fejlődését. Az óvodapedagógusok preferálják a mozgásszervezés szempontjából a **környezet adta lehetőségeket a kirándulások/séták alkalmával**. A kirándulások során új lehetőség nyílik a mozgásformák gyakorlására, hála a változatos terepviszonyoknak és a szenzoros ingerek tömegének.

A tevékenység alapvető szervezeti keretei a következők:

- a) spontán, aktív szabad játékban megjelenő mozgásos tevékenység,
- b) irányított, mindennapos mozgásfejlesztés,
- c) szervezett mozgásos tevékenység.

Részfeladatok

- A gyerekek belső igényéből fakadó mozgásigény kielégítése.
- Az egészséges életmód szokásainak megalapozása.
- A testi képességek fejlesztése, a testi fejlődés elősegítése az életkornak megfelelő terheléssel.
- Mozgásfejlesztés, a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének segítése.
- Prevenációs feladatok megvalósítása, az ortopédiai elváltozások megelőzése vagy ellensúlyozása.
- A higiéniai szokások erősítése, illetve kialakítása.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- Kedvelik a szervezett mozgásos tevékenységeket.
- Ismerik az irányokat, képesek a térben tájékozódni.
- Szívesen futkároznak, kerékpároznak.
- Képesek kreatív mozgásformákat kitalálni.
- Képesek labdát pattogatni, vezetni.
- Képesek célba dobni, egykezes felső dobással.
- Az ugrásukat talajérkezéskor fékezni tudják.
- A tornaszereket az adott feladatokban ügyesen használják.
- A gimnasztikai gyakorlatoknál törekszenek az esztétikus végrehajtásra.

- A feladatok végrehajtásában kitartóak. Ismerik a vezényszavakat.
- Ismerik és betartják az adott mozgásos játék szabályait.
- Egyensúlyérzékük, nagymozgásuk és finommozgásuk összerendezett.

4.2.5 A külső világ tevékeny megismerése

Az óvoda feladata megalapozni azt a környező világgal való pozitív érzelmi kötődést, mely nem elveken, nem csak magyarázatokon, hanem **valódi cselekvéseken, tapasztalatokon keresztül** történik. Különösen fontos ez itt, a természetvédelmi terület ölelésében fekvő óvodánkban.

Az óvodapedagógus feladata, hogy lehetővé tegye a gyermekek számára a környezet tevékeny megismerését, biztosítson elegendő alkalmat, időt és helyet, a megismeréshez szükséges eszközöket a spontán és szervezett tapasztalatszerzésre a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására.

A környezeti nevelés négy fő területe, amelynek beépítése, gyakorlati megvalósítása nálunk is elsősorban a helyi sajátosságokra épül:

1. A külső természeti környezet.
2. A külső, ember alkotta (épített) környezet.
3. A belső természeti környezet.
4. A belső személyes környezet.

Részfeladatok

- A fenntartható fejlődés biztosítása – fenntarthatóság pedagógiai elveinek megjelenítése, környezetért felelős életvitel elősegítése.
- A közvetlen természeti és az épített környezet értékeinek megismertetése, és az érzelmi kapcsolat megalapozása.
- A környezettel való együttélésre nevelés, a környezeti problémák iránti érzékenység megalapozása az életkori sajátosságok figyelembevételével.
- A környezettudatos szemléletmód megalapozása, az óvodás korosztály szintjén
- A belső természeti környezet (életmód szokásai) és a belső személyes környezet (lelki egészség) fejlődésének elősegítése.
- A rendszerszemlélet elvét követve segítünk gyermekeinknek képessé válni arra, hogy a megszerzett ismereteiket összekapcsolják a környező világban tapasztalt eseményekkel.
- A biodiverzitást kiemelt értéként kezeljük, óvjuk és erre neveljük a hozzánk járó gyermekeket is.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- A gyermekek tudják a lakcímüket, szüleik nevét, foglalkozását, óvodájuk nevét.
- Tudják a születési helyüket és idejüket.
- Különbséget tudnak tenni az évszakok között, felismerik a napszakokat.
- Ismerik a szűkebb környezetük értékeit, hagyományait, szeretik és óvják azokat.
- Ismernek több háziállatot, vadállatot, madarat, bogarat.
- Ismernek néhány környezetükben előforduló növényt, gondozásuk egyszerűbb műveleteit elvégzik, ismerik felhasználásuk főbb módjait.
- Felismerik, hogy nem minden hulladék szemét, van, ami újra felhasználható.
- Rendeltetésszerűen használják a munkaeszközöket.

- Szívesen osztozkodnak és megértik a „nem pazarlás“ fontosságát (annyi ételt kérnek vagy vesznek el, amennyit el tudnak fogyasztani, a megmaradt vizet a növényekre öntik, ügyelnek a vízhasználatra a kézmosás során, lekapcsolják a villanyt maguk után).
- Értik az összefüggéseket a természetben élő társulások között, az időjárás hatásait az élő környezetre és a természet körforgását.
- Felismerik érzéseiket, érzelmeiket, testük jelzéseit, ezekre asszertívan reagálnak.
- Önálló véleményük és ötleteik vannak környezetük megóvására, nyitott érdeklődéssel fordulnak a számukra ismeretlen dolgok, élőlények, témák felé.

4.2.6 A külső világ mennyiségi és formai összefüggéseinek tevékeny megismerése (matematikai tapasztalatok)

A matematika elvont tudomány, mely azonban hol észrevehető, hol észrevehetetlen formában mindig jelen van életünkben. A tevékenységek, eszközök, természet matematikája mindenütt ott van a gyerek életében, és az összes óvodai tevékenységben fellelhetünk valamilyen matematikai tartalmat.

Részfeladatok

Változatos tevékenységek végzése közben

- matematikai tartalmak megtapasztalása (pl. összehasonlítások, sorba rendezések, halmazok létrehozása valamilyen szempont alapján, relációk, halmazokkal való tevékenykedés, számlálás, geometriai tapasztalatok síkban és térben stb.)
- logikai képességek fejlesztése (pl. logikai műveletek, következtetések, hiányzó lépések felfedezése, sorrendiség, folyamatok, ítéletek alkotása stb.)

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- Tudnak legalább 10-ig számolni, össze tudják a tárgyakat hasonlítani mennyiség, nagyság, szín és forma szerint.
- Képesek halmazokat összehasonlítani, tulajdonság szerint szétválogatni.
- Helyesen értelmezik és használják az összehasonlítás megítélésének fogalmát: hosszabb-rövidebb, kisebb-nagyobb, több-kevesebb.
- Felismerik a sorba rendezés logikáját, azt képesek jól folytatni, legalább 3 elemszámmal.
- Az alapvető síkmértani formákat felismerik, azonosítják (kör, négyzet, téglalap, háromszög).
- Képesek részekből az egészet kirakni.
- Ismerik az alapvető mértani testeket, azokat képesek felismerni és megnevezni (kocka, gömb, téglatest).
- Tapasztalatuk van a tükrökről, szimmetriáról.
- képesek felismerni az azonosságokat, különbségeket és azt megfogalmazni.
- Ismerik a jobbra-balra irányokat, értik a helyeket kifejező névutókat (pl. alá, fölé, mellé, közé stb.).

4.2.7 Munka jellegű tevékenységek

Az óvodáskor legnagyobb részében a munka - ugyanúgy, mint a játék - önként és szabadon választott, belső szükségletből fakadó, öröm érzetet keltő tevékenység. A munkának mindig a belső szükséglet kielégítése mellett valamilyen kézzel fogható eredménye, belülről vagy kívülről jövő célja is van.

Részfeladatok

- Az egészséges életvitellel, a saját szükségletek kielégítésével kapcsolatos szokások fejlődését, belső igénnyé válását segítő tevékenységek (pl. önkiszolgálás: öltözködés, tisztálkodás, étkezés, igény a saját és közvetlen környezet rendezettségére iránt stb.)
- A mások szükségleteinek kielégítéséhez való segítségnyújtási szokások fejlődését, belső igénnyé válását segítő tevékenységek (gyerek - csoport - szülő - közvetlen környezetükben, velük kapcsolatban álló felnőttek) (pl. segítségnyújtás társaiknak, naposi munka, segítség a felnőtteknek, salátakészítés, születésnapok, ünnepek előkészítése, játékeszközök javítása, rendrakás stb.).
- A környezettudatos magatartás (közvetlen és tágabb környezet) megalapozását, fejlődését, belsővé válását segítő feladatok a **fenntarthatóság** megvalósulásának biztosításához. (pl. szelektív hulladékgyűjtés, takarékos energiafelhasználás, hulladékkomposztálás, pataktakarítás, szemétygyűjtés, óvoda- és csoport kertrész gondozása, évszakokkal, szokásokkal, hagyományokkal kapcsolatos időszakos tevékenységek, a természetsarok növényeinek, állatainak gondozása, gyűjtemények kialakítása, bővítése, felhasználása stb.).

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- A gyerekek szeretnek közösségben dolgozni.
- Örülnek, ha a kötelességüket teljesítik.
- Munkavégzésükben az önállóságra törekszenek.
- Önállóan, igényesen végzik a munka jellegű tevékenységeket.
- Szívesen vállalnak egyéni megbízásokat.
- Szívesen segítenek a felnőtteknek és a társaiknak.
- Előre látják a munka eredményét.

5. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiségfejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben valósul meg.

A gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben az óvodai csoportokban naponta, - a törvényi előírást, a pedagógiai célt és feladatot figyelembe vevő időkeretet alkalmazva-, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó, játékos, élményszerű, az aktuális csoportos/intézményi projekthez igazodó iskolára hangoló pedagógiai tevékenységekben vesznek részt.

Részfeladatok (a tapasztalatszerzési, ismeretszerzési, tanulási folyamat során)

- A pszichikus funkciók, képességek fejlesztése. A **kognitív tudás**, az értelem, a gondolkodás működésében megvalósuló tudás kompetenciáinak alapozása.

- Az **affektív tudás**, az érzelmi tartalmak és érzelmi reakció módok megalapozása és aktivizálása az életkori sajátosságok ismeretében.
- A **motoros tudás**, a motoros kompetenciák alapozása. Elősegíteni a mozgások által megvalósuló tudást, a gyakorlati, cselekvési műveletek kompetencia struktúrájának kibontakozását.
- Jártasságok, készségek, képességek fejlesztése.
- Szokásrendszer, szabályrendszer, normarendszer megalapozása az óvodáskorra jellemző tanulási formák (spontán tapasztalatok, utánzásos és mintakövetés, irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, gyakorlati probléma és feladatmegoldás, kezdeményezett tevékenységek) által.
- Képesnek kell lennie a rögtönzésre és a rugalmasságra, hiszen egy-egy helyzet nem mindig úgy alakul, ahogy azt a tervezés során elképzeltük.
- A tanulási tevékenység szabadságának biztosítása.
- Nem kell mindenhez értőnek tünnie, de hozzá kell segítenie a gyerekeket ahhoz, hogy honnan tudnak információhoz jutni.

A fejlődés várható menete:

- a gyerekek képesek rögtönzésre és rugalmasságra
- észreveszik a különböző helyzetekben adódó lehetőségeket
- ismereteiket, gondolataikat, véleményüket képesek rendszerezni, megfogalmazni (tudnak hallgatni, tudnak kérdezni)
- megnyilvánulásaikhoz adekvát szerepeket tudnak választani maguknak
- felismerik erősségeit, hiányterületeiket
- képesek öndifferenciálásra
- problémamegoldó gondolkodásuk az életkoruknak megfelelő

5.1 A technikai eszközökkel való ismerkedés és az informatikai nevelés

Az iskolai élet nevelő-oktató munkáját meghatározó Nemzeti Alaptanterv előírja azokat a kompetenciákat, melyek fejlődését segítenünk kell. A kulcskompetenciák között megjelenik a digitális kompetencia is. Szükségszerű, hogy a jelenleg zajló digitális forradalomban az óvodapedagógusok használják a modern információ feldolgozási stratégiákat és eszközöket. Célszerűen, tudatosan alkalmazzák a gyermeki tevékenységekben audiovizuális eszközöket, biztosítsák a gyermekek önálló tapasztalatszerzésének újszerű opcióit. Az IKT eszközök már az óvodába kerülő gyerek számára sem ismeretlenek. A mi elengedhetetlen szerepünk a zajló folyamatokban, hogy beépítjük nevelőmunkánkba a tudatos médiahasználat alapjait, segítünk a szülőknek tájékozódni a témában, szelektálni a tartalmak között, határokat felállítani és felismerni az előnyöket és hátrányokat.

Részfeladatok:

- Az IKT eszközök tudatos alkalmazása az értékközvetítési tartalmak gazdagításának érdekében
- szülők érzékenyítése a tudatos médiahasználat jelentőségére
- a digitális kompetencia fejlődését elősegítő továbbképzések támogatása
- a dolgozók és a szülők/hozzá tartozók saját digitális eszközeinek korlátozott és tudatos használata, (hiteles modell szerep)

Fejlődés várható menete:

- megismerik az IKT eszközökben rejlő lehetőségeket
- tisztában vannak a használat szabályainak fontosságával és betartják azokat (elfogadják a korlátozott használatot)

6. Hagyományok és ünnepek

A szokás és hagyományrendszerhez szorosan kapcsolódnak a hétköznapokból kiemelkedő **ünnepnapok, ünnepkörök**, melyek azokkal együtt biztosítják az óvodai élet ritmusát, melyek fontos igazodási pontot és biztonságot nyújtanak a nevelési folyamatban résztvevők számára. Vannak olyan ünnepek, amelyek egyes csoportok életét színesítik és vannak, amelyek a tagóvodáét vagy az egész intézményét. Ahhoz, hogy miként is valósíthatjuk meg a gyerekekhez közel álló módon ezek tartalmát, szem előtt tartva részt vevők személyiségét és az óvodánk arculatát, csoportonként egyedi.

Részfeladatok

- **Szokások, jeles napok és hagyományok kiválasztása, tartalommal való megtöltése és megvalósítása csoport, tagóvoda és óvoda szinten.**
- **Ünnepek és jeles napok kiválasztása és tartalommal való megtöltése, megvalósítása csoport, tagóvoda és óvoda szinten.**

Az ünnepek megszervezésénél minden esetben figyelembe kell venni, hogy:

- a családi ünnepek esetében az ünnep igazi kiteljesedése családi körben történjen. Az óvoda feladata a ráhangolódás segítése.
- a gyerekek fejlődése szempontjából nagyon fontos, hogy az ünnepek ideje valóban az adott naphoz kötődjön. Nem lehet hetekkel előbb, vagy később tartani őket. Az egyik legfontosabb feltétel, hogy biztosítsuk egy-egy ünnep valóban akkor kerüljön megünneplésre, amikor eljött az ideje.
- **Csoporton belüli, csoportok közötti és óvodáink közötti kapcsolatokat fejlesszük, illetve fenntartsuk**

Jeles napok, ünnepek:

- Mihály nap – vásár /Őszköszöntő ünnep
- A magyar népmese napja
- Állatok világnapja
- Márton nap
- Mikulás
- Karácsonyváró délutánok
- Farsang
- Március 15. nemzeti ünnep
- Húsvét
- Anyák napja

Zöld jeles ünnepek:

- Európai mobilitási hét
- Állatok világnapja
- A víz világnapja
- A Föld napja

- Madarak és Fák napja

Hagyományos családi rendezvényeink

- Az új gyerekek befogadása (közös ismerkedés szülők - gyermekek - óvodapedagógusok).
- Az iskolába készülő gyerekek búcsúztatása, évzáró együttlétek.
- Kispatak nyílt napok.

Fejlődés várható menete:

- Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

7. Az integrálás és differenciálás

Integrálni csak kapcsolatokon keresztül és közösségben lehet. Az integrálás, mint folyamat nem mást jelent, mint segítségnyújtást (ha szükséges speciális megoldásokkal) ahhoz, hogy egy már meglévő, saját szabályokkal és szokásokkal működő közösségbe beilleszkedhessen az újonnan érkező úgy, hogy aktív részvételével, saját egyéniségével hasson a közösségre, és közben ő maga is megtalálja a helyét.

Az integrálás azonban nem csak a kezdeti időszak feladata, hanem a kapcsolatba kerülés pillanatától az együttműködés teljes idejére vonatkozik.

Részfeladatok

- Segítségnyújtás az óvoda- és csoportválasztáshoz (nyílt napok szervezése, információs felületek készítése, szülői tájékoztató beszélgetések és személyes elérhetőség biztosítása).
- Az újonnan érkező gyerekek és szüleik segítése (befogadás).
- A hosszabb ideig távol levő gyerekek és szüleik segítése (visszafogadás).
- A folyamatos kapcsolatrendszerek erősítése, bővítése.
- A speciális szükségletekkel (pl. más kultúrából, más vallási, erkölcsi értékrendből), sajátos szükségletekkel rendelkező (pl. ételallergia, cukorbetegség, gyenge fizikai állapot), családok helyzetéből adódóan (pl. munkanélküliség a családban, válás, haláleset) nehéz helyzetben lévő gyerekek és szüleik integrálása, fokozott segítése.
- A gyermekvédelem körébe tartozó hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű és veszélyeztetett gyerekek, valamint szüleik integrálása.
- Lehetőséget kell teremtenünk, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét különös tekintettel a bevándorlókra.
- A sajátos nevelési igényű gyerekek és szüleik integrálása.
- Az új vagy hosszabb ideig távol lévő felnőtt dolgozók integrálása.
- Az iskolába való integrálódás előkészítése (az óvoda-iskola átmenet megkönnyítése).

Az inkluzív pedagógiai hozzáállás középpontba állítja az egyes gyerekek életkori és egyéni szükségleteiből kiinduló, saját tapasztalatokat figyelembe vevő, szélesen értelmezett tanulási folyamat biztosítását különböző szinteken és különböző eljárásokkal, módszerekkel. Ezek közül kiemelkedően fontos az egész személyiségre ható, önmegvalósítást segítő differenciálás, amely

az óvoda teljes tevékenységrendszerében és minden napirendi pontjának megvalósítása közben alkalmazandó módszer. A megvalósítás feltétele a gyerekek anamnézisének megismerése és a fejlődésük folyamatos nyomon követése.

8. A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek

A gyermekvédelmi munka nagyfokú toleranciát, tapintatot, odafigyelést, nyitottságot, humánumot és megértést vár el az óvodapedagógusoktól. **Alapvető feladat, hogy a szülők jogainak tiszteletben tartása mellett a hátrányos helyzetű és veszélyeztetett körülményű vagy speciális nevelést igénylő gyerekek jogai is érvényesüljenek:**

- A veleszületett méltóság és autonómia tisztelete.
- A kirekesztettség, az előítéletektől való mentesség biztosítása.
- A teljes körű és hatékony befogadás és részvétel biztosítása.
- A másság tisztelete.
- Az esélyegyenlőség biztosítása.
- A fejlődésben lévő képességek tiszteletben tartása.
- A tudáshoz való jog érvényesítése.

Mindezeket a család tiszteletben tartásával, a családi nevelés erősítésével és ezzel együttesen a gyerek iránti felelősség ébren tartásával valósíthatjuk meg.

Gyermekvédelmi munkánk fő céljai:

- **a prevenció,**
- **a gyerek és közvetetten a család segítése az egészséges, értékes, minőségi élethez.**

A nevelő- oktató intézmények gyermekvédelmi feladatait elsősorban a Gyermekvédelmi törvény és a Köznevelési törvény határozza meg.

A Gyermekvédelmi törvény kimondja, hogy:

„A gyermeknek joga van a testi, értelmi, érzelmi, erkölcsi fejlődését, egészséges felnevelkedését és jólétét biztosító saját családi környezetében történő nevelkedéshez. (...) A gyermeknek joga van ahhoz, hogy segítséget kapjon a saját családjában történő nevelkedéshez, személyiségének kibontakoztatásához, a fejlődését veszélyeztető tényezők elhárításához. (...) A gyermeki jogok védelme minden olyan természetes és jogi személy kötelessége, aki a gyermek nevelésével, oktatásával, ellátásával (...) foglalkozik.”

(részletek a Gyermekvédelmi törvény 6. és 11. §-ából)

Ebből következik, hogy a gyerek jogainak és érdekeinek védelme az óvoda minden dolgozójának feladata és kötelessége. A hátrányos helyzet „igen tág kategória: egészségügyi, szociális, családszerkezeti, etnikai, kulturális és pszichés vonatkozásai is lehetnek.”

A **hátrányos helyzetű gyerekeknek** és családjuknak minden elérhető segítséget meg kell kapniuk ahhoz, hogy „hátrányaikat” leküzdhessék. Ugyanez a helyzet **veszélyeztetett gyerekek** esetében is. „A veszélyeztetettség olyan magatartási mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza:”

A segítségnyújtás mindkét esetben csak akkor lehet eredményes, ha nem csak a gyerekek érdekeinek védelmére irányul, hanem bizonyos mértékig a családokra is vonatkozik.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Lehetőségeihez mérten közre kell működnie a gyermekvédelmi feladatok ellátásában, a gyermeket veszélyeztető körülmények kialakulásának megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében (intézményi gyermekvédelmi jelzőlapok használata).
- Figyelnie kell a családokban jelentkező problémákra (pl. gazdasági vagy érzelmi helyzet megváltozására).
- Szükség esetén konzultációt kell kezdeményeznie a védőnővel, a gyermekorvossal, logopédussal, fejlesztőpedagógussal és az óvoda gyermekvédelmi felelős igazgatójával, egyes esetekben a szülők bevonásával.
- Elő kell készítenie a gyermekvédelmi felelős igazgató intézkedéseit, a tennivalókról feljegyzést kell készítenie a csoportnapló/gyermekvédelmi napló erre szánt oldalain.
- A gyerekek és a családok helyzetének alapos megismerése során és az együttműködés kialakítása és fejlesztése közben segítőkész, korrekt kapcsolatot kell kialakítania.
- Az egészséges fejlődés feltételeinek biztosításával, amennyire csak lehetséges meg kell próbálnia kompenzálni a negatív hatásokat.
- Óvodai személyiségfejlődési naplót kell rendszeresen vezetnie minden gyerekről.
- Szülői értekezleteket, fogadóórákat, közös tevékenységeket kell szerveznie, ahol indirekt vagy direkt módszerekkel segítséget tud nyújtani a szülőknek. Amennyiben szükségesnek ítéli, családlátogatást eszközöl.
- A problémákat jeleznie kell az óvoda igazgatójának, folyamatos kapcsolattartásuk periodikája éves rendszerű, szükség szerint eseti és azonnali.
- A családokat érintő kérdésekben a titoktartási kötelezettségének kiemelten érvényesülnie kell.

Az óvodapedagógusok feladatai:

- **A hátrányos helyzetű családok segítése, amennyiben szükséges hatósági kérésre környezettanulmány készítése.**
- A családok szociális és anyagi helyzetének ismeretében a különböző támogatásokhoz való hozzájutást javaslataival segítse elő.
- Bekapcsolódás a jelzőrendszer működésébe, kapcsolatfelvétel a veszélyeztetett gyerekek érdekében a speciális intézményekkel. (pl. Gyámhivatal, Családsegítő szolgálat, Nevelési tanácsadó stb.)

Az igazgató feladatai:

- A gyermekvédelmi törvényben előírt tárgyi és személyi feltételek biztosítása, melyek lehetővé teszik az intézmény biztonságos működését és a gyermekvédelmi feladatok ellátását.
- Az éves gyermekvédelmi terv elkészítése a munkaterv részeként, a hátrányos helyzetű, a halmozottan hátrányos helyzetű és veszélyeztetett gyermekek nyilvántartásának vezetése.
- Évente egyszer beszámoló készítése az elvégzett munkáról a nevelőtestület és szükség szerint a családsegítő szolgálat kérésére.
- A gyermekvédelmi tevékenység összehangolása az óvodában dolgozó óvodapedagógusok, a belső és külső állandó segítők között.

- Szakirányú képzéseken való részvétel, szakirodalom tanulmányozása, illetve a gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályok változásának követése.
- A szülők felvilágosítása a lehetséges támogatási formákról.
- Feltételek megteremtése a gyermekvédelmi munka színvonalas ellátásához.
- Folyamatos kapcsolattartás az óvodapedagógusokkal gyermekvédelmi ügyekben.
- Annak elbírálása, hogy bizonyos esetekben szükséges-e külső szakértők bevonása (konzultáció az érintett óvodapedagógusokkal, szülőkkel, logopédussal vagy gyógypedagógussal).
- Az éves továbbképzési terv összeállításánál figyelembe kell vennie a szakirányú tanfolyamok elvégzésére való lehetőséget.
- Az óvodai könyvtár fejlesztése során a szakirodalom bővítésének lehetőségét biztosítani kell.

9. A sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyerekek és szüleik segítése, integrálása

Az óvodai csoportéletet minden esetben úgy kell megszervezni, hogy minden benne lévő gyerek és felnőtt jogait tiszteletben tudjuk tartani, szükségleteit ki tudjuk elégíteni, és fejlődését elő tudjuk segíteni. Ez egyaránt vonatkozik a sajátos nevelési igényű gyerekekre, a tehetségesekre, az „átlag” gyerekekre, a szülőkre és a csoportban dolgozóakra. Ebből kiindulva nehéz előre meghatározni, hogy a szűkebben vett integrálást milyen módszerekkel lehet megvalósítani.

Az, hogy milyen típusú problémával küzdő gyerekeket vállalhatunk fel, az óvoda Alapító Okiratában a fenntartó által kerül meghatározásra. Ezt figyelembe véve és ennek ellenére minden egyes esetben alaposan meg kell ismerni a problémát, annak súlyosságát, magát a gyereket és a szülőt. Meg kell tudni, hogy milyen típusú speciális fejlesztésekre, feltételekre (személyi és tárgyi) van szüksége ahhoz, hogy az optimális fejlődése valóban biztosítva legyen. Csak e feltételekről való gondoskodás mellett lehet vállalni az integrálást. A sajátos nevelési igényű gyerekek megfelelő csoportba való felvételét az igazgató dönti el az óvodapedagógusok képesítésének és azonos teherviselésének figyelembevételével.

Előfordul, hogy a gyerek óvodai beiratkozásakor nem derül ki sajátos nevelési igénye, csak az óvodai nevelés során kerül ez napvilágra. Ebben az esetben törekednünk kell arra, hogy a megszokott csoportjában, a már kialakult érzelmi kötelékek megtartása mellett integráljuk, biztosítva számára a szükséges feltételeket, fejlesztéseket. Minden sajátos nevelési igényű gyerek integrálásának vállalása során tisztában kell lenni a ténnyel, hogy nemcsak a gyerek integrálására, szükségleteinek kielégítésére és fejlesztésére vállalkozunk, hanem a szülők segítésére is, ami sok türelmet, tapintatot, kitartást és sokszor újabb és újabb együttműködési lehetőség felajánlását igényli, hiszen a problémákkal küzdő gyerekek nevelése sok feszültséggel, felfokozott érzelmekkel és nagyfokú érzékenységgel is együtt járó feladat, melyre nem minden szülő megfelelően felkészült. Segítséget vár és segítséget is kell kapnia tőlünk.

10. A tehetséges gyerekek és szüleik segítése, integrálása

Hisszük, hogy minden gyermekben megtalálható a tehetség, vagy annak legapróbb csírája és nekünk, pedagógusoknak a megfelelő közeget kell biztosítanunk ennek kibontakoztatásához.

Az óvodáskori tehetség kibontakoztatására korlátozottak a lehetőségeink, mert a nevelés 3-4 éves időszaka alatt az életkori sajátosságok miatt még ez a kor nem erre hivatott.

A tehetség kibontakoztatásának alapfeltétele a környezet, a család, a nevelési-oktatási intézmény és a benne dolgozó pedagógusok és a társak. A környezet adja a keretet, a család és a pedagógus közvetíti az értékeket és teremti meg a feltételeket, a társak pedig a katalizátorok.

Renzullin a tehetség 4 legfontosabb összetevőjét emeli ki:

1. átlag feletti általános képesség
2. átlagot meghaladó speciális képesség
3. kreativitás
4. feladat iránti elkötelezettség

Feladataink:

- Erős oldalak fejlesztése: kíváncsiság ébrentartása, megismerési vágy kielégítése.
- Gyenge oldalak fejlesztése: érdeklődés felkeltése, motivált állapot kialakítása.
- Megfelelő környezet, légkör kialakítása: eszközök körének bővítése, problémahelyzetek teremtése, elfogadás, bátorítás, türelem stb.
- Pihenés, lazítás idejének biztosítása.

Ha az óvodába járó gyerekek mindegyikének saját szükségleteire alapozva teremtjük meg a fejlődéséhez szükséges feltételeket, mindenkinek megteremtjük azt az alapot, amelyre az elkövetkezendő életszakaszokban az iskolák építkezni tudnak, és ha mindenki jól végzi dolgát, mindenkiből tehetséges ember válhat. Lesznek közöttük, akik ismert emberekként élnek életüket, és lesznek, akik „hétköznapi” életükben tudják tehetségüket kamatoztatni, ami legalább annyira fontos, mint az előző.

Tehetségfilozófiánk szerint a lehetőségek gazdag kínálatát kell adnunk minden gyermeknek, melyben válogathat, elmélyedhet, belefeledkezhet, kipróbálhatja önmagát. Ehhez pedagógusaink, munkatársaink partnerek, és értő figyelemmel követik a gyermeki tehetség bontakozását a legapróbb jelektől a tehetségtámogatás aktív attitűdjének alkalmazásával.

11. Az óvodapedagógus, a pedagógiai asszisztens és a dajka együttműködése

Az óvodapedagógus, a pedagógiai asszisztens és a dajka feladata: egymás munkájának támogatása, hogy közösen tudják segíteni a gyerekek fejlődését. Ehhez szükséges az együttműködés, amely a célok, feladatok, normarendszer, szokások és hagyományok ismeretén és a közös értékrend kialakításán alapul. Ennek minden esetben ki kell egészülnie a gyerekek egyéni sajátosságainak, valamint a fejlesztési céloknak az ismeretével. Csak ezeken az alapokon elindulva tudunk olyan állandóságot sugárzó közvetlen környezetet biztosítani számukra, amely segíti az individuális és szocializációs fejlődésüket.

Az ehhez szükséges **együttműködés elképzelhetetlen egymás munkájának megbecsülése, tiszteletben tartása és ismerete nélkül.** Ehhez a különböző munkaköri leírások ismeretén kívül elengedhetetlen feltétel a „csoportonkénti közös gondolkodás”, amelynek során az óvodapedagógusok megoszthatják elképzeléseiket, közvetíthetik kéréseiket és a két segítő szakemberrel közösen kialakíthatnak egy olyan napi és heti munkaritmust, mely segíti őket sokrétű feladatuk ellátásában. E nélkül az közösen kidolgozott, rugalmasan kezelhető, de a csoportra jellemző, egymásra figyelő „feladatfelosztás” nélkül nem válhatnak egymást segítőkké. A megvalósulás minden esetben az óvodapedagógus iránymutatása alapján történik.

A dajkák feladatköre kiszélesedett. A már megszokott étkezéssel, takarítással, szervezési feladatokkal járó munka mellett előtérbe kerül a közvetlen segítői szerepkör. Nagyon sokrétűvé vált az a feladatrendszer, amelyet el kell látniuk ahhoz, hogy valóban egyaránt hatékony segítői lehessenek a gyerekeknek és az óvodapedagógusoknak. A kialakult magas csoportlétszámokra való tekintettel a korábbiakhoz képest növekednek a közvetlenül gyermekcsoportban ellátandó feladataik, azonban ezzel párhuzamosan a munka átszervezésével csökkennek takarítási feladataik.

Természetesen vannak olyan feladatkörök, amelyek kizárólag az óvodapedagógus kompetenciái közé tartoznak (pl. a csoportélet tervezése, a nevelési folyamat összehangolása, a szülők tájékoztatása a gyerekek fejlődéséről). Vannak feladatok, amelyekben a dajka segítőként van jelen (pl. a gyerekek által már ismert tevékenységek irányítása, önkiszolgáló tevékenységek, egyéni, differenciált fejlesztések az óvodapedagógussal egyeztetve, egy-egy tevékenység önálló irányítása).

- A nevelés eredményességéhez a pedagógiai asszisztens és a dajka munkája is hozzájárul. Az óvodában e három feladatkör csak egymás kiegészítőjeként működhet.

12. Kapcsolatok

Az óvoda kapcsolatot tart mindazon intézményekkel, melyek meghatározó szerepet töltenek be a gyerekek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei, alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükségletekhez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.

12.1. Az óvodapedagógus és a bölcsőde és egyéb szociális intézmények együttműködése

A gyerekek gördülékeny óvodakezdésének támogatásához szükséges a helyi bölcsődével aktív kapcsolatot létesíteni. A két intézménynek és a bennük dolgozóknak szoros kapcsolatban kell állnia egymás munkáját ismerve, arról valódi, átélt tapasztalatokat szerezve kell együttműködni.

12.2 Az óvodapedagógus és a pedagógiai szakszolgálat, gyermekjóléti szolgálatok, egészségügyi és közművelődési intézmények együttműködése

Az óvoda feladata az, hogy minden gyerek életkori és egyéni szükségleteit kielégítse, a különböző kompetenciákat megalapozza és ezzel segítse az egyéni ütemű fejlődését.

Ahhoz, hogy az esetlegesen szükséges külön fejlesztéseket jókor és jó eszközökkel tudjuk megvalósítani segítséget kapunk a pedagógiai szakszolgálat szakembereitől és a gyógypedagógiai végzettségű fejlesztőpedagógustól.

Rendszeres időközönként esetmegbeszélések keretében tárjuk fel a felmerülő problémákat, keresünk megoldásokat, segítve ezzel egymás munkáját.

Településünk közművelődési intézményével élő kapcsolatot ápolunk. Rendszeresen látogatjuk állandó és időszakos kiállításait. Események, rendezvények szervezésében és véleményezésében részt vállalunk.

12.3. Az óvodapedagógus és a tanítók együttműködése

(óvoda – iskola átmenet megkönnyítése)

Az iskolás élet hatalmas változás a gyerekek életében, az új életszakaszba lépés előkészítésének legalább annyira átgondoltnak és érzelmeket megmozgatónak kell lennie, mint az óvodai befogadás időszakának. Persze itt már egy kicsit könnyebb a helyzet, mert 6-7 éves korra a gyerekek többségében a fejlődés hatására saját magában kialakul a változás iránti, a tanulás iránti

igény, és ez a belső készítés sokat segít abban, hogy kevesebb nehézség árán legyenek képesek feldolgozni az új helyzetet.

Az iskolára való felkészítésre rengeteg időnk és lehetőségünk van, hiszen az óvodába lépés első percétől az utolsóig a fejlődés segítése a feladatunk. Annak a folyamatnak a segítése, melynek végeredménye az, hogy az óvodából, az óvodáskorra jellemző szükségletekből kisiskolássá válik a gyerek, a kisiskolás korra jellemző szükségletek kialakulásával.

Az óvodának és az iskolának olyan változatos formákban megvalósuló kapcsolatrendszer kell kialakítania, amelyek egyrészt segítik egymás munkájának tartalmas megismerését, ezzel egymás elismerését, megbecsülését. Másrészt a gyerekeknek és szüleiknek segítséget nyújt abban, hogy könnyebb legyen az új életformával járó változások elfogadása.

12.4. Az óvodapedagógus, a fejlesztő pedagógus és a logopédus együttműködése

Ahhoz, hogy az esetlegesen szükséges fejlesztéseket jókor és jó eszközökkel tudjuk megvalósítani segítséget kapunk a pedagógiai szakszolgálat logopédusától és a gyógypedagógiai végzettségű fejlesztőpedagógustól. A hatékony és szoros együttműködés feltétele az eredményes fejlesztőmunkának és a személyre szabott fejlesztési tervek kidolgozásának.

13. A napirend és a hetirend

13.1 A csoportélet napirendje

Mint minden együttműködésre épülő közösségben, az óvodai csoportokban is szükség van egy olyan szokás és szabályrendszerre, amely segíti a minél kevesebb konfliktussal járó együttélést, ami által szabályozó rendszerként is működik. Lehet, hogy szokatlan a napi ritmus kialakítását szabályozó erőként meghatározni, vagy felfedezni benne a segítségnyújtási lehetőséget, de a **napi ritmus** nem más, mint a **gyereket segítő, szinte észrevétlen szabályrendszer. Állandóságot biztosít**, és ezzel hozzájárul ahhoz, hogy a gyerekek biztonságban érezhessék magukat már az óvoda első heteiben, valamint a későbbi időszakban is. Egyben közrejátsszik az **egészséges életritmus** kialakulásában, és ezzel segíti az egészséges életmód szokásainak megalapozását, segítséget nyújt **az időben való tájékozódás kialakulásához.**

A jól összeállított napi ritmus segítséget nyújt mind a fizikai, mind az érzelmi szükségletek kielégítéséhez. Biztosítja a kellő időt a játékhoz, tevékenykedéshez, levegőn való mozgáshoz, nyugodt étkezésekhez és a nyugodt pihenéshez. Ezek mindegyike szükséges a jó ütemű, kiegyensúlyozott fejlődéshez.

A folyamatosságot biztosító, rugalmasan kezelt, változatos tevékenységet felkínáló, az aktívabb és passzívabb tevékenységeket „váltogató” napirend az, amely leginkább elősegíti az elmélyült tevékenykedést és az ebből fakadó fejlődést. A programban leírt időkeretek és a sorrend csak irányadó, hiszen az összeállításánál több tényezőt kell figyelembe venni:

- a csoport kor szerinti összetételét (pl.: az életkort tekintve homogén kiscsoportban sokkal több időt kell szánni az önmagukkal kapcsolatos feladatok megvalósítására, vagy hosszabb időt a pihenésre, mint a nagyobbaknál),
- a gyerekek igényeinek és szükségleteinek változását (pl. míg év elején egy-egy tevékenység elvégzése hosszabb időt vesz igénybe, később a szokások, szabályok belsővé válása miatt ez az idő nagymértékben lecsökkenhet),

- az évszakokból adódó lehetőségeket, esetleges gátló tényezőket (pl., ha nagyon erős a napsugárzás, sokkal inkább javasolt a reggeli időszakra szervezni az udvari életet az egészségre káros hatások elkerülése miatt, míg a téli időszakban ebéd előttre, a déli időszakhoz közel, amikor minden napos időt ki kell használni az immunrendszer erősítéséhez),
- Egy-egy tevékenység, program is változtatható a hétköznapiak során jól működő napi ritmuson (pl. egy hosszabb távú kirándulás vagy egy színházlátogatás)

A napirendek összeállítása az óvodapedagógusok joga és kötelessége a csoportban dolgozó pedagógiai asszisztenssel, valamint a dajkával egyeztetve. Amit az összeállítás során mindenkinek biztosítani kell:

- **a szabadjáték elsődlegességét (4-5 óra naponta)**
- **közvetlen környezetben, szabadban történő tevékenykedés** (időjárástól függően legkevesebb 1-2 óra)
- Iskolaköteles korú gyermekek számára iskola előkészítő, iskolára hangoló foglalkozást/tevékenységet vezet a törvényi előírások figyelembe vételével.
- **pihenés** (igény szerint legalább 1- 1,5 óra)

A csoportok életét segítő napi ritmus jellemzői a folyamatosság és a rugalmasság, melyek feltételei az életkori és egyéni fejlődés számára megfelelő időkeretek és a változatos tevékenységek biztosításának.

IDŐ KERET	TEVÉKENYSÉG
6.30 – 7.30 óra	Szabad játék a „reggeli fogadó” csoportban óvodapedagógusi együttműködéssel.
7.30 – 10 óra	<ul style="list-style-type: none"> • a gyerekek folyamatosan érkeznek, fogadásuk - időjárástól függően - a szabadban vagy a saját csoportszobában, szabad játék, tevékenykedés; • önkiszolgáló tevékenység, folyamatos tízórai; • az óvodapedagógus egyéni és kiscsoportos kezdeményezései, fejlesztései; • az előre megtervezett és a spontán helyzeteket felhasználva a feldolgozandó témakörhöz kapcsolódó tevékenységek segítése; • a feldolgozás alatt levő témában tevékenykedések, fejlesztések, iskolára hangoló tevékenységek komplex megvalósítások; • csoportszoba rendezettségének visszaállítása olyan mértékben, amelyre szükség van ahhoz, hogy a későbbi tevékenységekhez is elegendő helyet, megfelelő körülményeket lehessen teremteni; • gondozási feladatok, mosdó használata folyamatosan az egyéni szükségletektől és az elvégzett tevékenységektől függően.
10 -12 óra	<ul style="list-style-type: none"> • mosdóhasználat, öltözködés; • tevékenykedés a szabadban (óvodán kívüli tapasztalatszerzés: séták, kisebb kirándulások; munka jellegű tevékenységek: kerti munkák; gyerekek által kezdeményezett szabad játékok, óvodapedagógus által felkínált tevékenységek, mozgásos játékok; egyéni és kiscsoportos beszélgetések stb.)

12 -13 óra	<ul style="list-style-type: none"> • vetkőzés, mosdóhasználat; • munka jellegű tevékenységek (naposi feladatok), ebéd; • egészségügyi szokások, gondozási feladatok
13 -16.30 óra	<ul style="list-style-type: none"> • pihenés feltételeinek megteremtése a csoportra jellemző szokásokkal, hagyományokkal, pihenés, alvás • folyamatos felkelés, mosdóhasználat; • folyamatos uzsonna; • a délelőtti tevékenységek folytatása vagy újak kialakítása a gyerekek kezdeményezései alapján - időjárástól függően - a szabadban vagy a csoportszobában; • egyéni és kiscsoportos fejlesztések, iskolára hangoló tevékenységek stb. • Munkajellegű tevékenységek, egyéni megbízatások. • folyamatos hazamenetel; <p>A délutáni tevékenykedés ugyanolyan hangsúlyos, mint a délelőttié</p>
16.30 -18 óra	Szüleik érkezéséig a „búcsúzó” csoportban játszanak a gyerekek óvodapedagógusi együttműködéssel.

13.2 A hetirend

A heti/hetek ritmusának kialakításánál sokféle szempont és körülmény játszhat közre. **Az egyéni sajátosságok, és az, hogy milyen feltételek mellett tudja munkáját a pedagógus a legeredményesebben végezni különbözőek lehetnek.**

Minden csoportban az óvodapedagógusok közös döntése, hogy melyik napon mit helyeznek középpontba, de a csoportnaplóban általuk rögzített heti ritmusnál figyelembe kell venni, hogy

- Az általuk összeállított heti ritmus az **adott nevelési év egészében iránymutató.**
- **Az adott naphoz kapcsolódó, előre megtervezett tevékenységek és azok feltételeinek biztosítása, előkészítése az óvodapedagógus feladata (amennyiben erre van mód, a pedagógiai asszisztens és/vagy a dajka segítségével) és kötelessége. Az abban való részvétel a gyerek szabad/kötelező választása.**
- **Az adott időszakra tervet kell készíteni, melyet a csoportnaplóban rögzíteni kell.**

Minden esetben **jelezni kell a megvalósulást a reflexió keretében.**

14. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Az óvodánk a pedagógiai program megvalósítása során kiemelt figyelmet fordít az egyenlő bánásmód, az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás követelményének érvényesülését segítő intézkedésekre.

Óvodánkban tilos a jogellenes elkülönítés minden formája.

Az egyenlő bánásmód követelményét érvényesítjük különösen

- az óvodai nevelésbe történő bekapcsolódás feltételeinek meghatározásakor, a felvételi kérelmek elbírálásánál,
- az óvodai szabályrendszer megállapítása és a követelménytámasztás során,
- a teljesítmények értékelésénél,
- az óvodai neveléshez kapcsolódó szolgáltatások biztosítása és igénybevétele során,

- a különböző juttatásokhoz való hozzáférés során,
- az óvodai nevelésben való részvétellel összefüggő jogviszony megszüntetése során.

Intézményünk éves munkatervében rögzíti az esélyegyenlőségi terv megvalósítását segítő konkrét feladatokat, melyben jelöli a felelősöket és a határidőket. Év végi beszámolójában pedig értékeli azok megvalósulását, és a szükséges korrekciókat elvégzi.

15. A tervezésről, ellenőrzésről, értékelésről

15.1 A tervezés

Az óvodai nevelés folyamatában minden résztvevőnek valamilyen célja van.

Céljai vannak a gyerekeknek, melyek vagy tudatosak, vagy ösztönösek, de befolyásolják a nevelési folyamatot. Pl.: a szükségleteinek kielégítése, melyek megnyilvánulnak a tevékenységek választásában, az érzelmeinek kinyilvánításában vagy abban, hogy magányosan vagy csoportban tevékenykedik.

Célja van a szülőnek, kimondva, vagy kimondatlanul, de minden esetben számára a legfontosabb: biztonságban szeretné tudni gyermekét és sok esetben teljesen konkrét elképzelésekkel, hogy ez hogyan is valósítható meg leginkább.

Célja van az óvodapedagógusnak, aki pszichológiai, pedagógiai, módszertani ismeretekkel felkészülve vállalja, hogy segíti a csoportjába járó gyerekek életkorának és egyéniségének figyelembevételével való fejlesztését.

A különböző irányból érkező célok hol egymáshoz simulnak, összefonódnak, hol kiegészítik egymást, és az is előfordulhat, hogy ellentmondanak egymásnak. **Ebben a nagyon bonyolult, szövevényes helyzetben kell az óvodapedagógusnak kialakítani egy olyan egyensúlyt, amely mindenki számára a legmegfelelőbb. Ez az óvodában az ő kompetenciája.** A sokrétű célok összehangolása, feladatokra való lebontása, rendszerbe foglalása. Ez az átgondolt, **egyeztetéseken alapuló rendszerbe foglalás és a megvalósításhoz vezető utak kiválasztása a tervező munka.**

Az óvodai és csoportélet megtervezése nem más, mint a különböző szükségletekből kiinduló, folyamatosan változó folyamatterv, mely ahhoz, hogy eredményesen segíthesse munkánkat folyamatos ellenőrzésre, értékelésre és módosításra szorul. Ezeknek a feltételeknek a **projekt módszer használata felel meg a leginkább**, mert ez segít abban, hogy:

- figyelembe tudjuk venni az egyéni sajátosságokat, fejlődési ütemet,
- minden helyzetben számításba tudjuk venni az óvodáskor jellemzőit (pl. cselekvő aktivitás, gondolkodási sajátosságok, érzelmi vezéreltség),
- előtérbe helyezhessük a konstruktív életvezetéssel kapcsolatos szokások megalapozását.

A **projektmódszer lényege, hogy középpontba helyezi a gyerek saját tapasztalatát, cselekvő aktivitását. Valós problémákra keresi a valós megoldásokat, és előtérbe helyezi a sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalást.**

A projektek fajtái:

- **Téma projekt**, amikor egy-egy fogalmat helyezünk középpontba, és a tevékenységek sorozata segíti a megismerést és a fejlődést (pl. ős, tűz, kövek).

- **Esztétikai élmény átélését segítő projekt**, amikor egy-egy ünnepet vagy programot helyezünk középpontba (pl. adventi készülődés, színházlátogatás, pár mondatos heti vagy kétheti értékelés).
- **Problémák segítését megoldó projekt**, amikor egy valós probléma megoldására keressük a válaszokat (pl. Anyák napjára „saját” virágot szeretnénk adni, év végére kiállítást szeretnénk rendezni, az összegyűlt meséinkből könyvet készíteni).
- **Tevékenységek elsajátítását segítő projekt**, amikor egy-egy technikát helyezünk a középpontba (pl. szöveg, ültetés, famegmunkálás).
- **Tudás projekt**, amikor az ismeretek elsajátítását helyezzük a középpontba (pl. szokások, szabályok, hagyományok)

A projekt megvalósításának szakaszai:

1. Tervezés szakasza:

- A gyerekek vagy az óvodapedagógus által javasolt vagy közösen kitalált fogalmak, témakörök kiválasztása, mely kiindulhat személyes vagy közös, közvetlen vagy közvetett élményből, ismeretből.
- A témakörhöz kapcsolható tevékenységek kiválasztása, és ha szükséges csoportosítása.
- A tevékenységekbe integrálható fejlesztési és értékközvetítési tartalmak kiválasztása.

2. Megvalósítás szakasza

- Tevékenységek végzése szabad választás alapján egyénileg, kis csoportban vagy csoportosan.
- Az óvodapedagógus kezdeményezései, fejlesztései egyénileg, kis csoportban vagy csoportszinten.
- Folyamatos ellenőrzés, értékelés, az esetlegesen felmerülő új ötletek beépítése.

3. Értékelő szakasz

- Tevékenységek eredményeinek összegyűjtése (pl. vizuális alkotások, nyelvi alkotások: mesék, ritmikus szövegek, elkészített játékok, feladatlapok, mozgásos játékok)
- A tevékenységek közben átélt érzelmek, élmények összegyűjtése.

Az eddig leírtakból már kiderül, hogy a projekt nem csak egy tervezési forma, hanem az egész óvodai nevelést segítő módszer, melynek egy része a folyamat megvalósítását segítő terv összeállítása.

15.2 Az ellenőrzés és értékelés

Az ellenőrzés és értékelés lehetőségeinek formája részletesen kidolgozva megtalálható a minőségellenőrzési programban, ezért itt most csak a legfontosabb gondolatok kerülnek felsorolásra.

A hatékony és tudatos fejlesztő tevékenység elengedhetetlen feltétele a folyamatos és rendszeres időközönként történő értékelés. Ez elképzelhetetlen ellenőrzés nélkül. A két fogalom egymástól elválaszthatatlan, komplex tevékenységet jelent, magában foglalja az óvodapedagógus önellenőrző és önértékelő tevékenységét, valamint az egyes gyerekek

fejlődésének, a közösség alakulásának megfigyelését, magának a pedagógiai programnak vagy egy részterületének ellenőrzését, értékelését.

Az óvodapedagógusnak **minden nap** végig kell gondolnia, hogy az adott napon, az általa meghatározott fejlesztési feladatokból, az önmagával szemben felállított elvárásokból melyek valósultak meg és melyek maradtak el. Ezt segíthetik a rövid, tömör, lényeges információkat tartalmazó napi/heti, projekthez kapcsolt bejegyzések arról, hogy milyen tevékenységek közben, milyen képességeket, készségeket, szokásokat fejlesztett.

A **folyamatos önellenőrzés és önértékelés** mellett szükség van arra, hogy meghatározott időnként (pl. egy témakör feldolgozása után) végig gondoljuk, mit is értünk el valójában egy-egy gyerek, illetve a közösség fejlődésében. Ezeket a tényeket írásban kell rögzíteni, hiszen csak ennek alapján lehet a következő tervidőszak reális fejlesztési tervét elkészíteni.

Az értékelés másik területe az, amikor **a gyerekek, illetve a csoport erőfeszítéseit, fejlődni és tenni akarását értékeljük**, ezzel elősegítjük a reális énkép alakulását, és a csoporttudat erősödését. A reális értékelés segíti, hogy harmonikus kapcsolatban lehessenek önmagukkal és a csoporttal. Az értékelésnek sokféle módja ismert. Van, amikor elég egy szemvillanás, egy mosoly, simogatás vagy egy haragos tekintet. Van, amikor négy szemközti, és akad, amikor a csoport előtti beszélgetések, magyarázatok, véleménynyilvánítások a leghatékonyabbak. Minden esetben meg kell találni az adott helyzethez és gyerekhez leghatékonyabb eljárást.

Az egyes gyerekek erőfeszítéseinek értékelése mellett, a közösség fejlődésével egyre fontosabbá válik **a közösségi magatartás és együttműködés értékelése** is. Mind a gyerekek, mind a csoport értékelésénél két fő szabály van. Az egyik, hogy mindig mindenkit csak önmagával hasonlíthatunk össze. A másik, hogy minden helyzetben próbáljuk meg a pozitív elemeket kiemelni és értékelni, hiszen ezzel észrevétlenül segíthetjük az empátia és tolerancia képességének fejlődését. Bizalmat és biztonságérzetet közvetítünk, amely elengedhetetlen feltétele a folyamatos fejlődésnek a gyerek és a csoport szempontjából egyaránt. Egyben pozitív mintát, követendő modellt biztosítunk a gyerekek egymást és másokat értékelő tevékenységéhez, hiszen a gyerek is értékeli azokban a spontán, illetve tudatosan megtervezett és biztosított helyzetekben, amikor önmagukról, egymásról, az óvodapedagógusról, egy helyzetről, tevékenységről, hozzáállásról, viselkedésről szabadon véleményt nyilvánít. A szakértők, vendégek, szülők értékelő tevékenysége vonatkozhat a tervezésre, az életszervezésre, az egész folyamatra, vagy magára a programra.

Az **értékelés alapja** mindig a reális helyzetfelmérés, melyhez a fejlődési és fejlesztési folyamatot kell megfigyelni, elemezni és kiértékelni. Az így kialakított helyzetképből kiindulva lehet csak az esetleges tévedéseket, hibákat korrigálni, illetve a további célokat, feladatokat meghatározni, módosítani.

A programunkhoz kapcsolódó szakmai dokumentumok:

- Az igazgató éves pedagógiai munkaterve, mely összefűzi az egyes csoportok éves pedagógiai munkáját.
- Az óvodai program éves tervezése, az óvodapedagógusok által vezetett hivatalos online felületen, a csoportnaplóban történik.

A csoportnaplónak tartalmaznia kell a felsoroltakat, továbbá az Ovikréta rendszerben szerepeltetett adatokat:

- a gyerekek nevét és óvodai jelét,

- a fiúk és lányok számának összesített adatait, ezen belül megadva a három év alatti, a három-négyéves, a négy-ötéves, az öt-hatéves a hat-hétéves gyermekek számát, a sajátos nevelési igényű gyermekek számát, továbbá azon gyermekek számát, akik bölcsődések voltak,
- a nevelési évben tankötelessé váló gyermekek nevét,
- a napirendet, a napirend szerinti tevékenységek időtartamát és a tevékenységeket,
- a hetente ismétlődő közös tevékenységeket tartalmazó heti rendet napi bontásban,
- nevelési éven belüli időszakonként a nevelési feladatokat, a szervezési feladatokat, a tervezett programokat és azok időpontjait,
- a gyermekek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magában foglaló tevékenységek, foglalkozások keretében az óvoda pedagógiai programjában meghatározott tevékenységi formák tartalmi elemeit,
- az értékeléseket,
- a feljegyzést a csoport életéről.

A gyermek fejlődésének nyomon követése Ovikréta dokumentáció tartalmazza

- a gyermek anamnézisének,
- a gyermek fejlődésének mutatóit (érzelmi-szociális, értelmi, beszéd- és mozgásfejlődés), valamint az óvoda pedagógiai programjában meghatározott tevékenységekkel kapcsolatos egyéb megfigyeléseket,
- a gyermek fejlődését segítő megállapításokat, intézkedéseket, az elért eredményt,
- amennyiben a gyermeket szakértői bizottság vizsgálta, a vizsgálat megállapításait, a fejlesztést végző pedagógus, fejlődést szolgáló intézkedésre tett javaslatait,
- a szakértői bizottság felülvizsgálatának megállapításait,
- a szülő tájékoztatásáról szóló feljegyzéseket. (évente minimum két alkalom, illetve szükség szerint)

Indokolt esetben kezdeményezzük a szülőnél a szakszolgálat igénybevételét. Az óvoda a gyermek értelmi, beszéd-, hallás-, látás-, mozgásfejlődésének eredményét szükség szerint, de legalább félévenként rögzíti. Feljegyezzük a gyermek fejlődését szolgáló intézkedéseket, megállapításokat, javaslatokat és fél évente a külön, célirányos fejlesztést igénylő gyermekek esetében fejlesztési tervet készítünk.

16. Az eredményesség kritériumai

Oldalakon át lehetne a kritériumokat felsorolni:

- ha a céljainkban és az alapelvekben megfogalmazottak megvalósulnak;
- ha minden gyerek saját ritmusában, nyugodt körülmények között minden területen fejlődik, és óvodáskor végére testileg, lelkileg felkészültté válik az iskolai életre, az ezzel járó változásokat, sikereket és kudarccokat egyaránt képes feldolgozni és együttműködve tevékenykedni;
- ha reális énképpel rendelkezik, ismeri önmagát, erősségeit és gyengeségeit;
- ha szükséges képes segítséget kérni, elfogadni és adni egyaránt;
- ha hibázik, azt képes belátni és képes elnézést kérni;
- ha képes ötleteivel, javaslataival segíteni a közösséget stb.

A legfontosabb célunk valójában az, hogy minden gyereknek és minden őket segítőnek legyen lehetősége átélni azt, hogy egy közösség tagja, melynek pótolhatatlan része sajátosságaival, egyéniségével, ahol számítanak rá és olyannak fogadják el, amilyen. Segítséget kaphat, ha szüksége van rá, és ahol ő maga is segítséget adhat, ha arra van szükség.

Nap, mint nap érezheti, hogy szeretik és tisztelik és ő maga is szerethet, kapcsolatokat teremthet, barátokra lelhet.

„Minden életkornak megvan a maga fontos, egyedülálló, teljes szerepe, feladata. Szigorúan tilos és kártékony bármelyiket is feláldozni a következő érdekében.”

(Nagy László)

17. A pedagógiai program megvalósításához szükséges a nevelőmunkát segítő játékok és eszközök felsorolása

Sorsz.	Nevelési terület	Eszközfajták
1.	Különbéféle játékformák (mozgásos játékok, gyakorló, szimbolikus, szerepjátékok, építő és konstruáló játékok, szabályjátékok, dramatizálás, bábozás, barkácsolás eszközei)	csoportszobai: Lego, Duplo, közlekedési játék, építő játékok, babaszobai eszközök, társasjátékok, könyvek, bábok, babák
		udvari: , építőjátékok, szőnyegek, textilek, rajzeszközök, homokozó játékok, árnyékoló kuckók, labdák
2.	Mozgáskultúra, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök.	csoportszobai: saját készítésű mozgásfejlesztő játékok, billenő lap, alagút, karikák
		udvari: beépített játszóeszközök, labdák, karikák, ugrókötelek
3.	Ének, zene, énekes játék eszközei	csörgő dob, triangulum, xilofon, rumbatök, saját készítésű hangszerek, audio eszközök
	Hangszer (pedagógusoknak)	furulya
	Hangszer (gyerekeknek)	csörgő dob, triangulum, xilofon, rumbatök, saját készítésű hangszerek

*„A TERMÉSZET ÚTJAIN – TERMÉSZETES NEVELÉSSSEL”
A Nagykövácsi Kispatak Óvoda helyi nevelési programja*

4.	Az anyanyelv fejlesztésének, a kommunikációs képességek fejlesztésének eszközei	Saját készítésű képkártyák, könyvek Légző – és fújó gyakorló eszköz (saját készítésű)
5.	Értelmi képességeket (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitást fejlesztő anyagok, eszközök	Logikai játékok, LOGICO, matrix, társasjátékok, Bambino Lük, szoliterek, Montessori torony, stratégia játékok
6.	Ábrázoló tevékenységet fejlesztő eszközök	Színes ceruzák, hengerek, olló, ecset, festék, varró lapok, mintalyukasztó, színes ceruza, zsírkréta, speciális papírok, maradék anyagok, hulladék újrahasznosítás
7.	A természeti-emberi-tárgyi környezet megismerését elősegítő eszközök, anyagok	Természetvizsgáló eszközök, természettudományos könyvek, eszközök kísérletezéshez (saját készítésű)
8.	Munka jellegű tevékenység eszközei	Kerti szerszámok, napos kötények, gyerek locsoló kanna, gyerek seprű

18. FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM

Óvodai nevelés országos alapprogramja	A Kormány 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelete 1. sz. melléklete az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
Nagy Jenőné: Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel	Szolnok, 1997.
Nagy Jenőné: Óvodatükör	Szolnok, 2001.
Mérei Ferenc - Binét Ágnes: Gyermeklélektan	Bp. Gondolat, 1975.
Dr. Kovács György- Dr. Bakosi Éva: Játék az óvodában	Debrecen, 1995.

A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁT SZOLGÁLÓ KÖTELEZŐ SZAKIRODALOM JEGYZÉKE

“A Természet útjain – természetes neveléssel”	Nagykovácsi, 2010.
Zilahi Józsefné: Mese, vers az óvodában	Eötvös József Kk., 2001.
Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában	Zeneműkiadó, 1982.
Forrai Katalin: Ének az óvodában	Editio Musica, 1993.

A PROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁT SZOLGÁLÓ AJÁNLOTT SZAKIRODALOM JEGYZÉKE

Mészáros Vincéné: Óvodai bábjátékok	Tankönyvkiadó, 1982.
Dr. Dankó Ervinné: Irodalmi nevelés az óvodában	Okker, 2003.
Kósáné Ormai Vera: A mi óvodánk	Okker, 2001.
Antal Judit: Mentálhigiéné az óvodában	Barbori BT., 2008.
Gabnai Katalin: Drámajátékok	Helikon, 2005.
N. Kollár Katalin - Szabó Éva: Pszichológia Pedagógusoknak	Osiris Kiadó, 2004.
Michael Cole - Sheila R. Cole: Fejlődéslélektan	Osiris Kiadó, 2006.
Atkinson - Hilgard: Pszichológia	Osiris Kiadó, 2006.
Dr. Balázs né Szűcs Judit: A gyermekközpontú vizuális nevelés	SZORT Bt., 2005.
Martonné Tamás Márta: Fejlesztő pedagógiai	ELTE Eötvös Kiadó Budapest
Tóth Erika Katalin: Szó-beszéd Beszédjavító mondókák	Móra könyvkiadó, 2011.
Perlai Rezsőné: Matematikai játékok óvodáskorban	Okker, 1999.
Zsámboki Károlyné - Horváthné Szigligeti Adél: Matematika kézzel, fejjel, szívvel	Okker, 2008.
Farmosi István: Mozgásfejlődés	Dialóg Campus, 2002.

*„A TERMÉSZET ÚTJAIN – TERMÉSZETES NEVELÉSSSEL”
A Nagykövácsi Kispatak Óvoda helyi nevelési programja*

Pappné Gazdag Zsuzsanna: Újabb utánzó gyakorlatok - Tartásjavító, izomerősítő és nyújtó, valamint mozgásügyességet fejlesztő gyakorlatok	Flaccus Kiadó, 2005.
Pappné Gazdag Zsuzsanna: A babzsák	Flaccus Kiadó, 2008.
Pappné Gazdag Zsuzsanna: A karika	Flaccus Kiadó, 2007.
Gergely Ildikó: Mit? Miért? Hogyan? - Sokmozgásos testnevelési játékok - Módszertani füzet óvodapedagógusoknak	Redact 2000 Bt, 2001.
Gergely Ildikó: Mit? Miért? Hogyan? - Kondicionális képességek fejlesztése és mérése - Módszertani füzet óvodapedagógusoknak	Redact 2000 Bt, 2004.
Székely Lajos: Az óvodai egészségnevelés elmélete és gyakorlata	Az Egészségesebb Óvodák Nemzeti Hálózata, Budapest, 2003.
Lukács Józsefné - Ferencz Éva: Itt van az ősz, elmúlt a nyár, kelepel a gólyamadár (Óvodai játékos csoportos fejlesztések ötlettára)	Flaccus, 2010.
Lukács Józsefné - Ferencz Éva: Esik a hó, fúj a szél, varjú károg, itt a tél (Óvodai játékos csoportos fejlesztések ötlettára)	Flaccus, 2011.
Lukács Józsefné - Ferencz Éva: Itt a tavasz, fut a tél, kis méhecske döngicsél (Óvodai játékos csoportos fejlesztések ötlettára)	Flaccus, 2010.
Lukács Józsefné - Ferencz Éva: Mosolyog a napsugár, madár dalol, itt a nyár (Óvodai játékos csoportos fejlesztések ötlettára)	Flaccus, 2011.
Bihariné Dr. Krekó Ilona, Kanczler Gyuláné dr., Labanc Györgyi: Környezetkultúra az óvodában	Magyar Szakképzési Társaság, Budapest, 2005.
Labanc Györgyi: Óvodások környezeti nevelése (Réce füzetek-5)	Alapítvány a Magyarországi Környezet Nevelésért Budapest, 1998.
Környezeti nevelés az erdőben	Öko-Fórum Alapítvány Budapest, 2006.
Forgács József: A társas érintkezés pszichológiája	KAIROSZ, 1997.
Gerő Zsuzsa: Érzelem, Fantázia, Gondolkodás Óvodáskorban	Flaccus, 2003.
Porkolábné Dr. Balogh Katalin, Dr. Balázsne Szűcs Judit, Szatzné Gregorits Anna: Komplex prevenció óvodai program – kudarc nélkül az iskolában	Trefort Kiadó Bp., 2004.

Dr. Szivák Judit: Minőség az óvodában	OKKER Kiadó, 2001.
Dr. Czeizel Endre: Az érték még mindig bennünk van	Akadémia Kiadó, Budapest

19. Érvényességi rendelkezés

A Nagykovácsi Kispatak Óvoda nevelési programjának érvényességi ideje:

HATÁROZATLAN IDŐRE SZÓL.

A pedagógiai program módosításának lehetséges indokai:

1. Az óvodába járó gyermekek szociokulturális környezete nagymértékben megváltozik.
2. A program bevalásának eredményvizsgálatai szükségessé teszik a program módosítását.
3. A mindenkori törvényi előírások megváltozása.

Előírás a programmódosítás kezdeményezésére:

- A nevelőtestület 50 %+1 fő írásbeli előterjesztést tesz az óvoda vezetőségének.
- A nevelőtestület határozatba foglalja a programban végrehajtott módosításokat.

20. Legitimációs záradék

„A természet útjain- természetes neveléssel” című helyi pedagógiai program nyilvános dokumentum, bárki számára hozzáférhető a Nagykovácsi Kispatak Óvoda, Nagykovácsi, Kaszáló u. 16-18. szám alatti igazgatói irodában, a tagintézmény irodahelyiségében, illetve a Nagykovácsi Kispatak Óvoda honlapján (www.kispatakovoda.hu).

A helyi pedagógiai programot intézményünk nevelőtestülete elfogadta. Iktató szám: 2025/804.

Nagykovácsi, 2025. 08.25.

.....
Szabó Orsolya
igazgató

A helyi pedagógiai programot a Szülői Szervezet megismerte, az abban foglaltakkal egyetért.

Iktató szám: 2025/805.

Nagykovácsi, 2025. 08. 25.

.....
Szülői Munkaközösség képviselője

A helyi pedagógiai programot Nagykovácsi Nagyközség Önkormányzatának Képviselőtestülete megismerte, az abban foglaltak.....sz. határozatban jóváhagyta.

Nagykovácsi, 2025.

.....
Kiszelné Mohos Katalin
polgármester